



ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ  
ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ ՍԿԻԶԲԸ

Խմբագիր  
ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Արտատպիչ  
ՏՕԲԹ. Թ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7

ԳԻՆ 5 ԼԷՎԱ

1 ՄԱՐՏ 1926



28 հունիս 1925 թվական  
Հայաստանի Կրթության նախարարի կողմից

(“ՊԱՏԻՈՅՍ ՎՐԱՅ ԿԵՔԴՆՈՒՄ, ԱՐՏԱՍԱՆԱԾ ՄԻՋՈՑԻՆ)  
Հ. Մ. Ը. Մ.ի ներկնմաներու երգման արարողութիւնը Պուլտիեթ մէջ

Յօդուածներու, քղբակցութեան, խմբազարկան այլ գրութիւններու եւ քերթերու, ինչպէս նաեւ գրամի առաքման ու վարչական այլ գործերու համար հասցէ՝

ԹՈՐԳՈՍ ՀԷՔԻՍԵԱՆ

Ֆիլիպի — (Պուլտիեթ)



„ХОМЕНТМЕНЪ“, органъ на Спортното Д-во „Хоментменъ“ — Пловдивъ. Издатель: Д-ръ Т. Томасянъ, Редакторъ: Г. Газаросянъ.

HOMENTMEN, organ de l'Union Arménienne de Culture Physique et de Scoutisme. Adresse: T. HÉKIMIAN — Philippople (Bulgarie).



Հ. Մ. Ը. Մ.

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԳ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հ. Մ. Ը. ՄԻՌԻԹԵԱՆ

ԳԻՆ 5 ԼԷՎԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Վեցամսեայ	Տարեկան
ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ	30	60 լէվա
ՌՈՒՄԱՆԻՍ	60	120 լէվ
ԹՈՒՐԲԻՍ	100	180 դրուշ
ԱՐՏԱՍՍՀՄԱՆ	10	20 ֆրանք
ԱՄԵՐԻԿԱ	1	2 աշխարհ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

- ՀՐԱՆԴ ԷՄԻՐԵԱՆ — ՍՕՖԻԱ Բլոզդաս Պանսֆի քիւ 4
- ԹՈՐԳՈՄ ՀԷՔԻՄԵԱՆ — ՖԻԼԻՊԷ „Պանսֆա Ասպարեզ“
- ԱՐԱՄ ԲԻՐՏԵԱՆ — ՎԱՌՆԱ ՈւԼ. Թըռնովսֆա 15
- ՆՈՒՊԱՐ ԶԱԲԸՐԵԱՆ — ՌՈՒՍՃՈՒԳ Տօնսուֆովա 71
- ԱՐԱՄ ՅԱԿՈՐԵԱՆ — ՊՈՒՐԿԱԶ Ֆերսիանսովա 17
- Պ.ԵՓՐԵՄԵԱՆ — ՇՈՒՄԷՆ Արմենսֆա չասք 826
- ՅԱԿՈՐ ՊԱԼԱՊԱՆԵԱՆ — ՀԱՍԳՕՎՕ
- Գ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ — ՍԼԻՎԷՆ Զասովնիֆար
- Գ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ — Արմէնսքօ ուչիլիշիթէ — ՍԹ. Զակօրա
- Պ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ — Թ. ԲԱԶԱՐՃԸԳ Թանկօ վաճառատուն
- ԹԱԳԻՈՐ ԳՈՒԶԵԱՆ — ՊՕՐԻՍՈՎԿԻՐԱՏ

Անոնց պէսք է դիմել բաժանորդագրուելու համար

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆԽԻԿ Է

# Հ Ա Յ Ս Կ Ա Ո Ւ Տ Ն Ե Ր

Հ Մ. Ը. Մ. ԳՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆ

## ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԲԱՆԱԿՈՒՄ



Յուլիս 25 էն Օգոստոս 4 տեղի պիտի ունենայ Պուլկարիոյ Շրջանի Սկաուտական Ընդհանուր Բանակումը Գրգանլըկի շրջակայքը:

Վեց տարիէ ի վեր առաջին անգամ բլլալով համարձակութիւնը կուեննանք կազմակերպելու նման ընդարձակ ու բազմածախս բանախում մը, ուր պիտի հաւաքուին մեր բոլոր մասնաճիւղերէն աւելի քան հարիւր սկաուտներ և վարիչներ, նոր մղում մը տալու համար հայ սկաուտական շարժման, որուն օգուտները այլևս շօշափելի կերպով կը տեսնենք մեր աչքերով:

Հոն ոչ ճիշտն առիթ մը պիտի ստեղծենք մեր շարչրկուած պատանեկութեան, որ ապրի և սիրէ մաքուր կեանքը բնութեան ծոցին մէջ, կազդուրուի մարմնով և ամբապնդուի իր սկաուտական իտէալին մէջ, այլև՝ պատեհութիւնը պիտի ունենանք ընդլայնելու և խորացնելու մեր վարիչներուն ծանօթութիւնները, լաւագոյն կերպով դաստիարակելու համար մեզի յանձնուած տղաքը:

### ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ,

Մեր պատանեկութեան համար կազմակերպուած օգտաշատ այս բանակումը մեզմէ կը պահանջէ մօտաւորապէս 35—38000 լէվայի ծախք մը: Մեր սկաուտները՝ ի գին բազմաթիւ զրկանքներու և զոհողութիւններու, հազիւ կարողանան այդ գումարին 22000 ը ապահովել, մնացեալ 13—16000 լէվայի հոգը ձգելով Շրջ. Սկ. Խորհուրդին վրայ:

Բանակումի յաջողութիւնը և անոր տալիք լաւագոյն արդիւնքները կախում ունին 13—16000 լէվայի ապահովումէն:

Շրջ. Սկ. Խորհուրդը սակայն, ի վիճակի չէ իր պիւտճէէն ունէ գումար տրամադրել, որովհետև փոքր հրաշք չէ, որ ան՝ իր աղքատիկ նիւթական

միջոցներովը կը հոգայ այս շրջանի նիւթական կարիքները, կօծանդակէ տկար մասնաճիւղերու ուժեղացմանը և կը ջանայ նոր մասնաճիւղեր հիմնել հոն՝ ուր 10—20 հայ փոքրիկներ գոյութիւն ունին:

Հետեւաբար հիմնուելով այս ձեռնարկին գերազանցապէս դաստիարակիչ և համազգային բնոյթին, Շրջ. Սկ. Խորհուրդը կը դիմէ հայ հասարակութեան օժանդակութեան:

Ան՝ համոզուած է, որ ամէն զոհողութիւն ու ամէն աջակցութիւն որ կը տրամադրուի այս ձեռնարկին, իր նպատակին կը հասնի ու բազմապատկուած արդիւնք կուտայ:

Պէտք չէ անտեսել, որ նորահաս սերունդը անհաւատար ու ճակատադրական պայքարի մէջ է իրմէ հաշար անգամ աւելի զօրաւոր ազգակներու դէմ, որոնք իր հայութիւնը սպանել կը փորձեն ու իր մարդկային բարոյականը խաթարել կը ջանան:

Ո՞վ է որ չպիտի ուղէ օգնութեան հասնիլ այդ աղնիւ պայքարին, յատկացնելով իր նիւթական ու բարոյական ոյժը:

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ԾՆՈՂՔՆԵՐ ԵՒ ՆՈՐԱՀԱՍ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ,

Ձեզի կը դիմեմք, օժանդակեցե՛ք մեզի եւ հասցուցե՛ք ձեր նուէրներ, հոգ չէ թէ շատ համեստ բլլան անոնք: Մեզի համար կրկին արժէք ունին, որովհետև անտեսական այս ծանր պայմաններուն մէջ, այդ փոքրիկ նուէրները մեծագոյն ապացոյցն են ձեր ազգային գիտակցութեանը:

Հաւատք և զոհարերութիւն, միջնակ որոնակական դարաւոր կազմին նոր փողփողները զօրանան:



24 Յուլիս 1931  
Բլովաով

THE UNIVERSITY OF CHICAGO  
LIBRARY





Կ Ո Չ

ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԱՌԹԻԻ

Հ. Մ. Ը. Մ. ի Բուլղարիոյ շրջանի Սկաուտ. Խորհուրդը, համաձայն Յրդ Պատգ. Ժողովի որոշման, ձեռնարկած է սկաուտական ընդհ. բանակումի մը, որ տեղի պիտի ունենայ առաջիկայ 26 Յուլիս—6 Օգոստոս, Բաղանլըքի շրջակայքը:

Այս ձեռնարկը, որ տարիներու ընթացքին լոկ ծրագիր մը ու բաղձանք մը մնացած էր, որոշած ենք գլուխ հանել՝ յանձն առնելով բոլոր դժուարութիւններն ու զոհողութիւնները:

Ուրեմն, առաջին անգամն է, որ Բուլղարիոյ մէջ Հ. Մ. Ը. Մ. ը իր բոլոր մասնաձիւղերը, անխտիր, բընական գեղեցկութիւններով օժտուած վայրի մը մէջ պիտի հաւաքէ հարիւր սկաուտներ, տասն օր, շարունակաբար:

Պէտք է նկատի ունենալ, սակայն, որ այս գեղեցիկ ձեռնարկին մենք չենք նայիր իբրեւ պարզ ու սովորական արշաւի մը: Եւ ոչ ալ՝ հանդիպումի ու խնջոյքի ձեւ պէտք է ստանայ ան:

Սկաուտ. Խորհուրդս, իրեն գլխաւոր նպատակ է ունեցած բանակումին տալ կրթիչ, առողջարար ու դաստիարակիչ բնոյթ մը:

Ուրեմն, նախ տղոց պիտի տրուի օգտակար պատեհութիւն մը՝ բնութեան ծոցին մէջ ու ղեկավարներու եղբայրական հսկողութեան տակ շընչելու մաքուր օդ, կատարելու ամենօրեայ պտոյտներ, և կազմուելու իրենց մարմինը: Երբ նկատի ունենանք, որ այդ 100 պատանիներէն 80 տղոսը աշխատաւորներ են, ու օրն ի բուն ու ամբողջ տարին ծու-

խի ու փոշիի մէջ, և որ զուրկ են, շատ յաճախ, բաւարար անուշիչ, իսկ մնացեալները՝ իրենց աւելի փոքր տարիքին մէջ, կը դռնուին տնային միջավայրի, անուշիչ բոլորովին անբաւարար պայմաններու մէջ, — պարզ կըլլայ 10 օրերուէն այդ կեանքը սրբան պիտի նպաստէ մեր հարիւր տղոց առողջութեան:

Ասկէ դատ, ինչպէս ըսինք, բանակումը պիտի դառնայ առիթ մը՝ նպաստելու անսոց ինքնազարգացման:

Արդէն իսկ նախատեսուած է դասախօսութեանց նիւթերու ցանկ մը: — Ազգային արժէքներ և մշակոյթ, հայ տղան, հայ ընտանիքը և հայ հայրենիքը, առողջապահական շըրջաններ հայոց պատմութենէն, ևւայլն: Պիտի դասախօսեն՝ Հ. Հ. Ոսկեան, պ. պ. Թ. Թագլոր Թագլորեան, Կարօ Ղաղարսեան, դոկտ. Յ. Մանուկեան: Միանգամայն տեղի պիտի ունենան վիճարանական ժողովներ՝ նախագահութեամբը հրաւիրուած դասախօսներուն:

Ինչպէս կը տեսնէք, հայրենակիցներ, ձեռնարկը լուրջ ու չափազանց օգտակար բնոյթ ունի և արժանի է գնահատութեան:

Եւ որպէսզի գայն ի գլուխ հանենք, մեր մասնաձիւղերու սկաուտները արդէն իսկ սկսած են ամենօրեայ խնայողութիւններ ընելու: Ասկէ դատ, անէն մէկ Մասնաձիւղ, իր գանձէն, յանձն առած է վճարել որոշ գումար մը, նպատակին յատկացուելու համար: Իսկ բոլոր քաղաքներէն գալիք սկաուտները պարտաւոր են, համաձայն Սկ. Խորհուրդի որոշման,

նուազագոյն 15 քիլօմէթր ճամբայ քալել՝ երթ ու դարձի ատեն՝ որպէսզի կարենանք, ընդհ. հաշուով, նկատելի գումար մը խնայած ըլլալ՝ շոգեկառքի ծախքէն:

Հակառակ այս բոլորին սակայն, պարզ է, որ մեր նիւթական միջոցները չեն ներեր նման խոշոր ձեռնարկ մը առանձինն յաջողցնելու համար: Որով, մենք կը կարօտինք Հ. Մ. Ը. Մ. ի ոգիին, ձգտումին ու նպատակին համակիր ազգայիններու նիւթական աջակցութեան: Մեր ծրագրին կարեւորութիւնը պարզեցինք, տալով անոր գլխաւոր դիմերը: Վըստահ ենք, որ անիկա պիտի խօսի ամէն մէկ ճշմարիտ հայու սրտին ու պիտի գնահատուի հայ հասարակութենէն: Եթէ բոլորիս հաճելի է մեր տղոց կարգապահ, ինքնավստահ, արիական տողանցքը՝ նոյնիսկ բուլղար հանրութեան ծախքերուն տակ, և եթէ պատուարեր է մեզ համար որ Հ. Մ. Ը. Մ. ի արիւնքը իրենց շատ մը առաւելութիւններով կը գնահատուին ոչ միայն բուլղ. Սկաուտ. Կեդրոն. Խորհուրդէն, այլև բուլղար մամուլն իսկ հաճոյքով արձագանք կըլլայ այդ բոլորին, կարծէ, ուրեմն, որ ամէն մէկ հայ անհատ, իր սրտէն թխածը տալով առիթ ընծայէ մեզի յաջողցնելու այս օգտակար, պատուարեր ու գնահատելի ձեռնարկը:

Այդ դրամները — նոյնիսկ 10ով ըլլայ թէ 20ով — ոչ միայն պիտի նպաստէ մեր 100 տղոց առողջութեան ու ընդհանուր ծանօթութիւններու ընդլայնման, այլև՝ այդ կերպով փոխարինած պիտի ըլլանք այն հպարտութիւնը, որ անոնք կատարուած իրենց յաջողութիւններով ու ջըջաններու վրայ թողած իրենց պատուարեր տպաւորութիւններով:



- ՏԻՉ. ՍԿՈՒՏ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ
- Ֆիլիպէ, 9 Յուլիս 1931
- ԾԱՆՕԹ. — Եւ իր ատուութիւնները յանձնել
- |             |                    |
|-------------|--------------------|
| Սլիվէն      | Սահակեան           |
| ՍՏ. Զազարա  | Հ. Ռուսճուքեան     |
| Ռուսնուբ    | Թ. Հէքիմեան        |
| Թ. Փազարնրբ | Թ. Կարապետեան      |
| Փլովդիլ     | Վ. Պատմաճեան       |
| Վառնա       | Յ. Երեմեան         |
| Բուրգազ     | Ս. Աճէմեան         |
| Սօֆիա       | Լ. Գալանճեան       |
| Խաւֆովոյ    | Ա. Միլասեան        |
| Շուսէն      | Դոկտ. Յ. Մանուկեան |
| Այրաս       | Ա. Հատաեան         |

Իսկ Մասնաձիւղ շգնուած տղերք «Նոր Արախ» ի եւ կամ Ֆիլիպէ՝ պ. Խ. Վարդազարեանի՝ Թրկովսկա 3, հասցեով:



ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ

# ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ ՍԿԻԶԲԸ

Խմբագիր  
ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Արսովսեք  
ՏՕՔԹ. Թ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 7

ԳԻՆ 5 ԼԷՎԱ

1 ՄԱՐՏ 1926

ԽՊԲԱԳՐԱԿԱՆ

## ՉԱՓՈՎ ՔԱՅԼ ՆԵՏԵՆՔ

Հ. Մ. Լ. Մ. ի կեղբ. Յանձնախումբի կազմութիւնը հաղորդեր էինք մեր նախորդ թիւով: Արտասահմանի ամբողջ հայ մամուլը իր կարգին, հրճուանքով արձանագրեց՝ ամփոփումի և կեղբոնացումի այս դաստակաւի քայլը: Նոյնքան խանդավառուած ըլլալ կը թուին զանազան շրջաններ և մ-ղեր: Գնահատելով հանդերձ գործին կարեւորութիւնը, մենք չենք բաժնեք, սակայն, ստեղծուած խանդավառանքը: Ըստ երեւոյթին, գեղեցիկ է ձեռնարկը, ճիշդ է: Բայց գործի մը նուազագոյն արդիւնաւորումը՝ պայմաններէ կախուած հարց է: Քանի մը տարուայ մէջ, երեք-չորս շրջաններու կարգին գրեթէ ամէն մէկ գաղութի մէջ յաջողեցանք կորիզ մը ստեղծել: Տրամադրութիւնն ու աշխատանքն ալ, համեմատաբար բարձր են, համաձայն ենք: Ռուսոսքի խորհրդածողովը եկաւ լրացնել անհրաժեշտութիւն մը եւս, ստեղծելով ներքին — փոխադարձ կապ մը — կեղբ. Յանձնախումբը:

Մեզմէ ոմանք առժամայ կամ օրինաւոր կեղբ. Մարմնի մը կազմութեան մէջ դժուարութիւններ տեսեր էին: Մենք խոչնդոտները կը գտնենք անոր կազմութենէն յետոյ — իր գոյութիւնը լիապէս արդարացնելու համար գործելու հնարաւորութեանց պահասին մէջ: Պարզ է պատկերը, — ցիր ու ցան՝ բուրբ: Հակադիր պայմաններ՝ մէկ շրջանէն միւսը: Աւելցուցէք ասոր վրայ մեր շարքերուն բարոյական ու դատարարական անպատրաստութիւնը:

Չեւերը և տիտղոսները չեն որ մեզ պէտք է առաջնորդեն: Մասնաւորապէս Հ.Մ.Լ.Մ. ի մէջ իրատես ու չախաւոր պէտք է ըլլանք: Եւ, ընդունելով հանդերձ կեղբ. Մարմնի մը անհրաժեշտութիւնը, չպէտք է խանդավառուինք անով: Ուրիշ առիթներով ալ ըսած ենք, որ նոր անուն մը նոր պատասխանատուութիւն մը կ'ենթադրէ: Յիշենք որ, շատ մը արտաքին դժուարութիւններու կողքին, ընդհանրապէս իբրեւ միութիւն մը, և մասնաւորապէս իբրեւ հայ նորահաս սերունդի մշակումին նուիրուած կազմակերպութիւն մը՝ շատ թերի ու նախնական վիճակի մը մէջ ենք դեռ: Ուրիշներէ առաջ մենք պէտք է տեսնենք մեր այս ներքին տկարութիւնը, եւ շիրտունքով հասարակութեան ու մամուլին համակրական վերաբերումներէն: Մեզի — ինչպէս նաև այլ մշակութային միութիւններու հանդէպ ցոյց տրուած տաք վերաբերումը, հետեւանք է ոչ թէ այդ խմբաւորումներուն ունեցած այս կամ այն արժէքին (չա՛տ քիչ բան կայ հոն շոչափելի), այլ անոնց գոյութեան մեծ պահանջին:

Աշխատանքի և վերակ սղմութեան այս շրջանին մանաւանդ, անհրաժեշտ է նախ ճշգրիտ վերագնահատման մը ենթարկենք մենք մեզ՝ մեր իսկական արժէքը ըմբռնելու համար: Առիկա, ինքնին, պիտի ճշդէ, նաև մեր գործունէութեան սահմանը՝ իրական ու հարստագեանի մը վրայ պահելով մեզ: Աւրախ ենք որ, այս ուղղութեամբ իր ճիգերը պիտի լարէ նաև նորընտիր կեղբ. Յանձնախումբը: Մեր շարքերը, իրենց կարգին, պէտք է աւելի պրկեն ինքզինքնին, յաճախ թոյլ, գրեթէ միշտ անկարգապահ, եւ տեղ-տեղ պղտիկ վէճերով լրացող գործունէութիւն մը փոխարինելով, — նազանդ, նուազ անհատապաշտ, յարստեւ եւ մեթոտիկ կեցուածքով մը:

Որոշումները չեն որ կ'արժեցնեն ծրագիր մը, ոչ ալ ձեւերն ու շարժումները: Աշխատանքը, նոյնպէս, իր ճիգովը չէ որ կ'արդարանայ, այլ արդիւնքովը: Ներամփո'ի ու մեր կարողութեան չափերով, — ա՛յս պէտք է ըլլայ միակ մտահոգութիւնը:



ԲՈՒՆԿԱԿԱՆ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԻԺԸ



Անհատ մը, երբ ու է մէկու իրաւունքին բռնանայ և չստանալու դառնայ բարոյական և նիւթական վնասի, այդպիսին օրէնքի կողմէ կը հետապնդուի և կը պատժուի. բայց չկայ օրէնք պատժելու համար մէկը, երբ իր շուայտ և զեղիս կեանքովը կը մեղանջէ առողջապահիկ կանոններու, և կ'ապառէ ֆիզիքական ոյժերը:

Շատերը այն համազումը ունին թէ հաճոյքներու ճամբան ամենալաւագոյն ճամբան է, ուսել, խմել, գինովնալ, և խնկարկու գերիններ դառնալ Բագոսի և Ասողիկի տաճարներու, բայց այդպիսիները երբէք չեն խորհիր որ, հաճոյքներու օրինական ճամբէն սայթաքողները օրին մէկը պիտի պատժուին ոչ թէ մարդկային օրէնքով, այլ բնութեան օրէնքով:

Բնութիւնը անկաշտ և անաշտ դատաւորն է պատժելու ամէն անոնք, որոնք բնութեան օրէնքներու դէմ կը դորձեն:

Բագուի խնկարկու մը, որ գինետան ապականամ մթնոլորտին մէջ կը թունաւորէ իր ներքին գործարանները, օրին մէկը պիտի ենթարկուի սրտի, լեարդի, և սեղեղային հիւանդութեանց, մանաւանդ անդամալուծութեան (paralytie), և մահը միայն պիտի կարենայ առաւարտն քննելու վերջ տալ: Անա սա բնութեան պատիժն է որ աարիներ վերջը, շողջողուն դաւաթներու մէջ խմուած կարմիր գինիի, և ձիւնի պէս ձիւրմակ օղիի հաշիւը կը պահանջէ:

Նոյն է պարագան անբարոյ կեանքի անձնատուր մէկու մը, որ օրին մէկը պիտի իյնայ վերերական ախտերու քայքայիչ ձիրաններուն, և հիւանդանոցներու ախուր յարկարածիներու մէջ պիտի քաւէ մեղքերը:

Օր մը ինծի 55—60 տարեկան հիւանդ մը ներկայացաւ, միզանքի նեղութենէ կը տառապէր, յետ քննութեան, ըսի որ ասիկայ ժամանակին քաշուած ջերմամիզութեան մը արդիւնքն էր, ստոր վրայ հիւանդը զարմացած շեշտով մը.

— Ի՞նչ կ'ընէք տօքթէօ՛ր, 30 տարի առաջուան ջերմամիզութիւնը ի՞նչ կապ կրնայ ունենալ հիմակուտան հիւանդութեանս հետ:

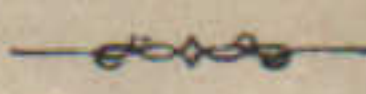
Բայց դառն իրողութիւնը Էա էր որ բնութիւնը 30 տարի առաջ դործուած մեղքի մը հաշիւը կը պահանջէր:

Գիտցէք որ խնդիրը այսքանով չ'վերջանար: Երանի՛ թէ ամէն մարդ իր ըրած յանցանքին պատիժը ինքը քաշէր, բայց դժբաղդաբար բնութեան պատիժը իրմէ կ'անցնի նաեւ իր սերունդին. և միթէ՞ այս չէ պատճառը որ ֆրանկախառուորի մը զաւակը ընդհանրապէս կըլլայ վատոյժ, նիհար և մտային ընդունակութիւններէ զուրկ, սպուշ ու խեղանդամ: Նոյնն է պարագան ալքոլիքներու զաւակներուն համար: Այսպիսիներու սերունդները իրենց հօրգործած մեղքերուն զոհերն են, որոնք իրենց անմեղունակ

Ինչքան շատ են խմբագրութեան հասած և պրզօրէն սրտուներ արտայայտող այս մանկունակ եղեր: Ի հարկէ, ներհնումը կամ արուեստը չէ որ պէտք է փնտել անոնց մօտ, այլ մաքուր, հայրենի ոգիին քաշալերելի արծարծումը: Ստրել կուտանք անոնցմէ մէկը, իբրեւ «նո՛ր հայ արիի մը յուզումներ»:

ԽՅԲ.

Հ Ա Յ Ա Ր Ի Ի Ն



Արարա՛ս հայառաս  
Գաւե՛սն վե՛ր  
Կը փո՛ւէ իր հպարտ  
Լե՛րկ բեւեր:  
Բարձրացի՛ր հայ արի,  
Գեպի՛ վեր,  
Ու փարուի՛ր դու կրճփն  
Ալե՛ներ:  
Այդ հսկան, որ վկան  
Եղաւ մեր  
Պատմութեան, ոնիրին,  
Դաւերին.  
Կը պատմէ արդ՛ նա Բեզ  
Թե՛ ինչպէս  
Հայ մեռան մեր նսխնիք,  
Քաջի պէս:  
Հայ մեռան, բայց նոքա  
Սրբազան,  
Հնաւանդ մի աւանդ  
Մեզ բողան՝  
Հայ բարբեր,  
Հայ լեզուն,  
Հայրենիք:  
Ուրեմն հայ արի՛  
Ամէն գին,  
Պահպանե՛ այդ աւանդ  
Ջերմագին,  
Մինչեւ որ դուն եւս,  
Քո կարգին  
Յանձնես զայն, ապագայ  
Սերունդին.

Ֆիլիպեի Մ-հիւղէն ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ

դէմքերով բողոքի կենդանի վկաներն են իրենց հօր գործած մեղքերուն:

Ուրեմն զգոյ՛ ըլլա՛նք մեր հաճոյքներու չափազանցութեան մէջ, և դիտնանք որ մեր ֆիզիքական առողջութեան դէմ եղած անզգոյ՛ քայլ մը դժբաղդ կրնայ ընել նաեւ մեր սերունդը:

Շոււմէն ՏՕԲԹ. ՅՈՎՀ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ





### ՄԵՆՔ ՄԵՐ ՄԷՋ



Հ. ձիզմեկեան (Հ. Մ. Ը. Մ-ի հիմնադիրներէն) աջ կողմը Գ. Մեհանճեան, իսկ ձախ կողմը Գ. ձօլօլեան, Գ. Շահինեան, Հ. Թաւեան:

ներ անցած ըլլալուն հակառակ, ոչ մէկ կողմէ խորհուրդաւ ձիզմէճեանի յիշատակութիւնն ընել ու կեանքի կոչել զայն: Կարծէ որ իրարու հանդէպ գիտնանք մեր փոխադարձ պարտականութիւնը: Ապահովարար ուրիշ ժողովուրդի մը ծոցին մէջ, ձիզմէճեանը այսքան շուտ չ'ոտցուէր:

Ինչ հոգ սակայն այս մուսցումը, երբ ան բուր զինքը անկեղծօրէն ճանչցողներուն սրտին խորը յարգանքի ու համակրանքի ծալք մը գրաւած է: Միշտ ալ իր անունը տեսակ մը խանդավառութեամբ շրջան պիտի ընէ շրթունքէ շրթունք: Ո՛ւր էր որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի այս կենսունակ բայց անկազմակերպ շրջանին կրկին հրապարակ գար ու մոզական հարուածով մը նոր սգեւորութիւն ստեղծէր: Բայց ապահովարար ամէնուն նման ալ անտեսական հոգերով ծանրաբեռնուած հազիւ թէ ուղէ այս մասին խօսք լսել: Ուրիշ կերպ կարելի չէ խորհիլ: Պատճառները գուշակելով հանդերձ բոլոր զինքը ճանչցողներուն համար գաղտնիք է այն բացարձակ մեկուսացումը որ կը շարունակէ պահել Փարաւոններու երկրին մէջ չորս ասրիէ ի վեր: Ասիկա պատճառ մը չէ սակայն, որ բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ականները չցանկան որ մը կըրկին զինքը իրենց մէջ ունենալու:

Փարիզ

Գ. ձ.

Գրած էինք որ Հայաստանի նախորդ մարզիչներէն Պ. Օճնիկ Եազմանեան, Արեւիկէն անցնելով Կիպրոս կը մեկնի՝ նորակառոյց Մելիոնեան հաստատութեան մէջ մարմնակերպական շարժումը դեկավարելու համար: Ստորեւ կուտանք իրիւսացուած առաջին նամակը, որով ան կը յարուցանէ հարց մը, որուն շուրջ փափափելի էր որ ուրիշներ եւս արժայատուէին: ԽՄԲ.

31 Դեկտ. 1925 Երևան  
(Կիպրոս կղզի)

#### Սիրելի եղբարք,

Վաղուց՝ դեռ եւս պաշտօնատեղիս չի մեկնած — Փարիզէն — մտադրեր էի ձեզ գրել, սակայն ինչ ինչ պատճառներով չի կարողացայ, հակառակ իմ բուն փափաքիս, գրելու առիթը ունենալ:

Կը յիշէք թէ 1920 թուի վերջերք, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Կ. Պոլսոյ Կեդր. վարչութեան կարգադրութեամբ երեք արիւսակները գացինք Հայաստան՝ տեղւոյն մէջ սկսուտական և մարզական գործը կազմակերպելու համար: Այստեղ երկար կը լինի ընդհանրապէս խօսիլ մեր անցեալ գործունէութեան և պատահածներու մասին: Կարծեմ պէտք ալ չկայ: Կը բաւականանամ միայն ձեզ յայտնելով թէ 1924 թուի Մարտի 28ին հայրենիքէն դուրս թողուեցայ հակառակ իմ կամքիս, ուրկէ վերջ թաւրիզ — Համատան — Բիրմանչահ ճանապարհով մինչև Պաղատա ոտքով արշաւելէ յետոյ, Պաղատաի և Պէյրութի հայ արիւսներու նիւթական և բարոյական օժանդակութեամբ անցայ Փարիզ: Վերջերս, Պ. Հայկ ձիզմէճեանի թելադրանքով ինձ յանձնուեցաւ Կիպրոսի «Մելքոնեան» հաստատութեան մարզական շարժման վարիչի պաշտօնը:

... Այսպէսով, ուրեմն, սիրելի եղբարք, կը տեսնէք թէ, հոս արդէն իսկ սկսուտական շարժումը սկսած է: Առ այժմ կազմակերպչական ու վարչական գործերով է որ կը զբաղիմ, մինչև որ բերու ժամանումը (10—15 օրէն կը հասնին): Երէկ հաստատութեան տնօրէնութեան արդէն իսկ ներկայացուցի մարզադաշտի յատակագիծը (120 անգամ 80), բացարձակապէս արդիական ձեւով, և մարզարանի մը պահանջած բոլոր պարագաներով: Յաջորդով կը յուսամ թէ մարզադաշտի նկարներէն մին պիտի կրնամ ձեզ զրկել: Ուրախ եմ այսպէս ձեզ յայտնելու թէ, տնօրէնութիւնը սիրայօժար պիտի արամադրէ ծախքը:

Սիրելի տղաք, հաստատութիւն մը որ 50—60000 անգլիական սթէրլին կը ծախսէ որրական շէնքերու շինութեան համար, ինչ կասկած որ մարզարանի շինութեան համար պահանջուած մի քանի հարիւր անգլիական սթէրլինը չի կրնար չի հայթայթել: Ահա ներկան: Ապագայի մասին հիմակուց բան մը ընել կարող չեմ: Շարք մը ծրագիրներ կան իրագործուելիք: Լաւ է որ զանոնք իրական կեանքի մէջ իրագործուած տեսնել և ապա խօսիլ: Այսքան իմ մասին: Հիմա թոյլ տուէք խօսիլ ձեր մասին:

Ամէն բանէ առաջ՝ բարի եղէք «Հ. Մ. Ը. Մ.»-ի իւրաքանչիւր թիւէն իմ հասցէիս ուղարկելու:

Թերթի մի քանի թիւերը, Մարտիլիա, մեր

ԱՐՏԱԽԱԶԴ ԿԱՐԴԱՆԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ-ի Աղիւսարի Մ-նիւղեկ

խմբապետներէն Մկրտիչ Մալումեանի մօտ կարգա-  
ցիւ: Ընդգրկուած սկաուտական ուղղութեան մասին  
ստացած տպաւորութիւնս, ճիշտը ըսելով, լաւ չէ:  
Մասնաւորապէս ամենավերջին քէմալական աղէտէն  
յետոյ ես ունիմ այն համոզումը, թէ անհրաժեշտ է  
խոշոր սեւ խաչ մը քաշել Անգլո-Սաքսոն դատախա-  
րակութեան:

Հիմքերէն մէկը եղող ԱՆԳԼՔԱԿԱՆ սկաուտական  
դատախարակչական ծրագրին վրայ և ստեղծել մեր ժո-  
ղովուրդի իւրայայտելի պայմաններու համաձայն, հայ  
սկաուտական կրթական ծրագիր մը, որուն մէջ ամե-  
նակարեւոր տեղը պէտք է տալ՝ սերունդին սպանա-  
ցող սպառնալիցան վտանգին դէմ կռուելու միակ  
փրկարար միջոցը համարուող Ազգային դատախարա-  
կութեան: Անկեղծօրէն ըսելով՝ դժգոհութեամբ կը  
կարդամ մեր կարգ մը փորձառու խմբապետներու  
հրահանգները, ինչպէս, օրինակ, — կրակ վառել,  
պաշտ վրան կաշմել, սանդուխ շինել, ինք տեսակ  
կապ գիտնալ, կողմնաձանաչութիւն եւն:

Ահա հիւսիսախիցուցիչ տեսարան մը:

Յաւակնութիւնը չունիմ իրենց սկաուտական  
հասկացողութիւնը միտելու: Սակայն թող ներուի  
ձեզ հարց մը տալ:

Որքո՞ն յարմար կը տեսնէք վերոյիշեալ նիւ-  
թերու ուսուցումը: Այո՛, որքո՞ն յարմար կը տեսնէք  
երբ գիտէք թէ ձեր խումբերը և խմբակները ամբող-  
ջացնող արիւնքը Հայաստանի, հայրենիքի, պատ-  
մութեան, աշխարհագրութեան մասին դոյզն գաղտ-  
փար չունին, իրար չի խորհնք:

Շատ քան կարելի է ըսել և ներելի է որ ան-  
տարբեր ըլլանք և ի վնաս սերունդին դործուած  
ոճիրները տեսնելով հանդիսատեսի դերին մէջ ըլ-  
լանք:

Սիրելիներ, ներկան բոլորովին տարբեր գոյն  
ունի: Նախ տղան, աչիւնքն ուղջ պատանեկական  
մասսան իր սկաուտական հանգիստին մէջ հայացնել  
է պէտք: Համազգեստ հագնիլը, զանանք թութակօ-  
րէն երգմանը, հանդէսներ կազմակերպելը՝ մեզ կա-  
րող են մեր նպատակէն շատ հեռու տանիլ:

Ինչպէս ըսի վերը, ամէն բանէ առաջ անհրա-  
ժեշտ է սերունդը հայացնել, իսկ հայացնելու համար  
ալ անհրաժեշտ է ամէն բանէ առաջ հայ արին մօ-  
տեցնել իր երկրին. իսկ մօտեցնելու համար ալ հար-  
կաւոր է պատանեկութեան ծանօթացնել մեր ազգու-  
յին կուլտուրական աշխարհը, աշխարհագրական դիր-  
քը, պատմութիւնը, հարստութիւնը, հայ քաղաքա-  
ցիի մը պարտականութիւնները և վերջապէս այն  
բոլոր գիտելիքները, որոնք պատանեկութիւնը պիտի  
շողկապեն մեր ձիւնապատ Մասիսի ստորոտներուն:  
Ապա թէ մենք կը սորվեցնենք անոնց «կապ կապել»ը  
եւայլն:

Ներեցէք որ նիւթէս մի փոքր չեղեցայ. սակայն,  
դէ՛, գիտէ՛ք, խոցուած սիրտ մը դարձանուելու պէտք  
ունի:

\*\*\*

Տղերք ձան. երբե՛ն յիշեցէք կիպրոսի մեր նո-  
րափթիթ կազմակերպութիւնը և գրեցէք: Նիւտի ու-

Փետրուար 11ի հինգշաբթի օր, փարիզ «Շարի-  
թէ»ի հիւանդանոցին մէջ կը շիջի Արտօն:

Սրաի ճմլում մը կը զգայ մարդ, երբ կը խոր-  
հի թէ՛ մեծ քաղաքին մէկ հիւանդանոցին մոտցուած  
մէկ անկիւնը, հազիւ քանի մը մօտիկ ընկերներու  
պատահական հոգածութիւնը վայելած, իրեններէն  
հեռու, ան իր աչքերը կը փակէ ամսուան մը հի-  
ւանդազին սպրուհներէն յետոյ: Տեղական թերթի  
մը մէջ քանի մը սող, յարգանքի հրաւեր մը, և  
«վերջին պահուն հասած ընկերներ» իբր յուղարկա-  
ւոր, — ահա թէ ինչպէս կը վերջանայ պատմութիւ-  
նը տարաբախտ աղուն:

Այդ զարիպի դադարը իր ցանցաւ հետեւորդ-  
ներով, երեւակայութիւնս կը տանջէ, և այն ցաւը  
զոր կը զգամ իր կսրուտին համար, կը խորանայ  
մէջս...

Է՛հ, մեծ քաղաք է փարիզը: Այնտեղ մարդիկ  
անընդհատ կարեւոր դործերով զբաղած կ'ըլլան...

Արտօն՝ արի՛ — իր փոքրիկ աարիքէն (1913—  
1914ի շրջան), Գրիգոր Յակոբեանի ձեռքին տակ  
մարզուած, աստիճանաբար կը բարձրանար: Իբր արի՛  
— խմբապետ(1921) իր օրերէն, աղոց մտքերուն մէջ  
սնուցած յիշատակը շատ քաղցր է, որպէսզի չուտով  
մոռացութեան արուէր: Գիտած էի, մասնաւորապէս,  
անոր կատարեալ ըմբռումը, աղոց հոգեբանութեան,  
այնքան լաւ գիտէր յարմարիլ և խաղի մը կամ զը-  
ւարթութեան պահու մը միայն երկու քառով խոշոր  
դաս մը տալ:

Հ. Մ. Ը. Մ-ի Աղիւսարի մասնաձիւղը անոր կը  
վստահէր մարզանքի դասերը բոլոր այն վարժարան-  
ներուն կամ որբանոցներուն, ուր Արտօն անձնու իրա-  
բար (անձնութիւն մը, որուն վրայ ինքն իսկ  
չէր անդրադասնար) և կատարեալ ձեռներեցութեամբ  
ի գլուխ կը հանէր յանձնուած գործը:

Լսիկ մեջիկ աշխատող մըն էր ան, կարող բայց  
իր կարողութիւնները չթմրկահարող, խելացի և խո-  
հուն, բայց մանաւանդ բարի Արտօն բարեկամներ  
միայն ունէր: Տղաքը կը սիրէին զինքը, և այս մի-  
ջոցիս, աշխարհիս որ անկիւնն ալ ըլլան անոնք,  
Արաւաւազին մահուան դոյժը անկեղծ ու խորունկ  
ցաւ մը պիտի պատճառէ բոլորին:

Աղիւսարը պիտի տխրի ու մարզարանի աքա-  
սիաներէն մին թերեւս չծաղկի այս գարնան...

Ն. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒԻԲԱՆ

Նեցէք թէ նիկոսիա քաղաքէն 6—7 քիլոմէթր հեռու  
ենք, բլրան մը վրայ, սահմանափակ շրջան մը, ուր-  
տեղ գրեթէ կամաւոր և սակայն, երջանիկ բանատրկ-  
եալներ ենք: Վերը Աստուած վարը մենք, մարդու  
երես չենք տեսներ: Ինձ համար սիրելի է այս կեանքը:  
Եզրայրական սղջոյններով

Չերդ՝ Օ. ԵԱԶԻՄԱՃԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՄԱՐԲՆԱԿՐԹԱՆՔ

ՔՐՕՍ ՔԱՈՒՆԴՐԻ

Նախորդ թիւին մէջ, Պ. ժ. Ե. ի «Քրօս ՔաուՆ-  
դերի» (գաշտային վազք) մասին գրած յօդուածին  
առթիւ կ'ուզեմ քանի մը լրացուցիչ բացատրութիւն-  
ներ տալ մեր երիտասարդ աթլէթներուն, խօսելով  
«քրօս քաունդեր» մը կազմակերպելու ու մասնակցե-  
լու պարտականութեանց մասին:

Շատ դժուարին չէ «Քրօս» մը կազմակերպել ու  
վայրը որոշել, գտնել ճամբայ մը 2—3 քիլօմէթր,  
որու ընթացքին ըլլան արգելքներ, ինչպէս ելեւէջ-  
ներ, ծառուղի, խորտուրտու գետին, ջուր, փայտե-  
արգելքներ, ու դեմ ճամբան թուղթի կոտորներ կամ  
ֆօնֆեքի նետելով, փոքր դրօշներ կամ սեւէ նշաններ  
դնելով, որպէսզի մասնակցողները իրենց ըմբռնած  
ձեւով ու դիւրին ճամբուն չի հետեւին:

Ճամբայ հանել տախարակ վայրէ մը, առաջին  
առթիւ իւրաքանչիւր վազող իր դիրքն ու քայլերու  
չափը ընդգրկելու համար: Որոշուած ճամբուն բոլոր  
մասնակցողները իրենց տեղերը դրաւելէ յետոյ, ճամ-  
բան գծող ու բոլոր արգելքներու տեղեակ յանձնա-  
խումբին կողմանէ կը տրուին, մանրամասն բացատ-  
րութիւններ վազուելիք ճամբու մասին, մասնանշե-  
լով առ առաւելն արգելաւոր անցքերը:

Հասնելու վայրն ալ ամենայնպէս հարթ տեղ  
մը պէտք է ընտրել հասնողներու միջև մղուած վեղ-  
ջին պայքարը դիւրացնելու համար:

\*\*\*

Որո՞նք կրնան մասնակցիլ.

Իսկապէս «քրօս»ը օգտակար է բոլորին համար  
ալ, ձմեռուայ եղանակին մկանները իրենց թարմու-  
թեան մէջ պահելու համար: Բայց եւ այնպէս մասա-  
կար հետեւանքներ ալ կրնայ ունենալ ամենափոքր  
իսկ անշրջանայեցողութեամբ մը եւ կամ կազմակերպող-  
ներու անհոգութեամբը:

Նախ, փոքր տարիք ունեցողներու, 17 տարե-  
կանէն վար, մասնակցութիւնը պէտք չէ արտօնել,  
չափահասներն ալ արձանադրուելու պարտադրին, լաւ  
է որ իրենց առողջական վիճակը նկատի առնուի կազ-  
մակերպողներու կողմէ, չմտնալով որ ձմեռուայ ցուրտ  
եղանակին կը փորձուի քրօսը որք ֆիզիքական կա-  
սարեալ առողջութիւն կը պահանջէ:

\*\*\*

Քրօսի մասնակցողներու պարտականութիւնները

Քրօսի մասնակցողը նախապէս հող պէտք է տանի  
իր զգեստաւորման, ճամբայ ելլելէ առաջ եւ հասնելէ  
յետոյ ցուրտէ պառպարուելու համար: Վազքի ըն-  
թացքին հազնելու համար, անհրաժեշտ է ֆլանէլ մը  
քառորդ թեւերով, կարճ ասփատ մը՝ մէջքէն սեղմը-  
ւած եւ սրունքներուն մօտ լայն՝ ազատ շարժման հա-  
մար:

Գալով կօշիկներուն, եթէ վազուելիք ճամբան  
կը թօյլատրէ, լաւ է որ քառուկէ կիսակօշիկները  
գործածուին, հակառակ պարագային քրօսի յատուկ  
կաշիէ կիսակօշիկներ՝ տակը կարճ եւ սուր գամերով:

Ինչպէս ըսինք, վազքէ առաջ եւ մանաւանդ յե-

տոյ, անհրաժեշտ է բուրդէ ֆլանէլ մը երկար թեւե-  
րով եւ կամ սեւէ անմիջական միջոց քրօսինքը չի  
պաղեցնելու համար:

Քրօսի մասնակցողը պէտք է որոշուած վազքի  
օրուան նախորդ գիշերուընէ իր զգեստները պառ-  
ատուէ որպէսզի առաւօտուն ուշ մնալու չենթարկուի  
առ կամ նա փնտելով եւ կամ հազնելով չի մոռնայ  
ամենակարեւորն առնել: Ժամանակին ներկայանալ  
դաշտ, հազուիլ ու վազքէ առաջ սրունքները մար-  
ձել, մկանները տաքցնելու համար: Ուշագրութեամբ  
հետեւիլ վազուելիք ճամբուն մասին արուած բացատ-  
րութեանց, յետոյ սուրիչի մը հետեւելով, անգիտակ-  
ցարար սխալ ճամբու մէջ չմտնելու համար:

\*\*\*

Ի՞նչպէս վազել «քրօս»ը

Տրուած հրամանին վրայ ճամբայ ելլել բաւա-  
կան արագ, առաջին խմբակին մէջ յարմար տեղ մը  
գրաւելով, ու միանալ ընկերոջ մը, որու քայլերուն  
չափը կը համապատասխանեն ձերինին: Զատիվեր մը  
բարձրանալու պահուն պէտք է քայլերը պզտիկցնել  
եւ մարմինին գէպի առաջ թեթեւ հակուժ մը տալ:  
Այս պարագային պէտք է խուսափիլ հակառակորդ մը  
անցնիլ փորձելէ եւ կամ արագ ընթանալէ, անպայ-  
ման յոգնութիւնը կը միջամտէ ու անգործութեան  
կը դատարարուէ սրունքները: Իսկ զատիվարին՝ ընդ-  
հակառակը, օգտուելով դիւրին գնացքէն, ջանալ  
արագօրէն հասնիլ հակառակորդ մը ու անցնիլ գայն,  
առանց սակայն չափազանցելու շնչառապառ ըլլալու  
ատիճան: Հարթ տեղ մը հասնելու պարագային վե-  
րահաստատել նախկին քայլերու միաշափութիւնը:

Վազքի ընթացքին արգելքներն ալ յաճախ մեծ  
դժուարութիւն կը պատճառեն, մանաւանդ հաստ  
տախտակներէ պատրաստուածները: Պէտք է ամենադիւ-  
րին միջոցը ընտրել զանոնք սանձելու համար, ար-  
գելքին համաձայն որոշել, ձեռքերու օգնութեամբ  
վրայէ՞ն ցատկել, մաքրել թէ տակէն սուլալ:

Քանի որ ճամբան ծանօթ է, հասնելու վայրի  
մօտ մէկ բան կը մնայ ընել, — որոշել վերջին ճիգը  
թախելու ատենը: Եթէ երբէք բաւական թուով հակա-  
ռակորդներ ունիք ձեր առջև, անհրաժեշտ է 250—300  
մէթր մնացած քայլերու շափը յաջորդաբար մեծցնել  
ու արագացնել, իսկ եթէ միայն մի քանիներ են,  
կարող էք 100 մէթր մնացած, ձեր այս նպատա-  
կին վերապահած ուժը օգտագործել ու առաւելագոյն  
ճիգը թափել:

Հասնելէ յետոյ վայրկեան մը իսկ չկորսնցնել,  
անօգուտ հարցումներ ուղղելով դատաւորներու, դա-  
տաւորումը հակնալու համար եւ կամ յաջորդաբար  
հասնողները դիտելով, անմիջապէս հազնիլ բուրդէ  
ֆլանէլը, չորցնել քրօսինքը, մարձել մաս առ մաս  
բոլոր մկանները ու հազուիլ:

Ի հարկէ լաւագոյն է տաք տուշ մը առնել քրօ-  
սինքն ու ազատութիւնը անցնելու համար, սակայն  
մի քիչ դժուար է, նամանաւանդ մեր մօտ, այսպիսի  
լրացուցիչ պայմաններով մարզարաններ գտնել:

Ֆիլիպէ ՀՈՒՅԷ

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՊԱՏՄՈՒԱՆՔՆԵՐԸ

# ԱՐԻ ԳԻՒՂԱՑԻ ՄԸ

(Իրական կեանքի պատմութիւն)

Կարինէն Ռուսիա երկարագ խճուղիին վրայ՝ Հասան-Պալէէն երեք ժամ անդին կը գտնուի Քէօփ-րիւ-Քէօյ գիւղը: Մօտէն արագահոս ու փրփրոտ կ'անցնի Երասիս գետը, որու վրայ հայոց Գաղիկ թագաւորը շինած է Կամպիրի կարճիւր քարերէ հսկայ և գեղեցիկ կամուրջ մը, որ իր անունը տուած է գիւղին: 180 տունի մօտ բնակչութիւն մը կար հին, որուն հազիւ 8—10 տունը թուրք էին և մնացածը հայ:

Տարիներ առաջ, ճամբորդը սքանչացումով կը տեսնէր գիւղին ծայրը մեծ ճերմակ տուն մը, որուն տէրն էր Գէորգ Սարգսեան, աւելի ճանչցուած Գէորգ Քէհեա անունով: Բարձրահասակ ծերունի մըն էր ան և, հսկառակ իր 65 տարիներուն, յաղթանդամ և իրանը ուղիղ, գլուխը վէս, տասը ժամ ճամբայ կը քալէր և երիտասարդներու ասպարէզ կը կարգար: Իր երեք մանչերով, որոնք մէյմէկ ըմբիշներ էին, հարսնեբով ու թուռներով կ'ապրէին այդ մեծ տան մէջ, որու նահապետն էր Գէորգ Քէհեա: Իր անունը տարածուած էր շրջակայ բոլոր գիւղերը, ամբողջ Բասենի մէջ, իբրև կարող և մանաւանդ քարի մարդ: Արդարև իր բարութիւնը սահման չունէր: Թէ իր և թէ մօտակայ գիւղացիներուն նախախնամութիւնն էր ան: Այդքաներուն տուրքերը ինք կը վճարէր, կ'ամուսնացնէր անոնց աղջիկները և մանչերուն գործ կը հայթայթէր, անոնց սեւէ մէկ խնդիրը կարգադրելու համար չէր վարանէր մինչև գաւառին կեդրոնը վազելու, Ամէն երեկոյ, երբ իր գաւառիկները բաղմամբ մշակներուն հետ կը վերադառնային դաշտի աշխատանքէն, ինք անձամբ կը հսկէր անոնց հանգիստին ու ճաշի բաշխումին և ամենէն վերջ սեղան կը նստէր: Ամէնքը կը սիրէին, կը պաշտէին զինքը: Ուսէ ճամբորդ մը ապահով էր անոր տունին մէջ գտնելու ամենալայն հիւրասիրութիւն:

\*\*\*

Գէորգ գաւառին էր խեղճուկ գիւղացիի մը և շատ սղտիկ տարիքէն որբ մնացած: Ինտիմնէն առոյգ, ան կը սիրէր վազվառել գաշտերը, մազլցիլ լեռներն ի վեր, ազատ օդին ու արեւին տակ: Կը հետապնդէր կենդանիներ, նապաստակը, աղուէն ու գայլը դադանիք մը չունէին իրեն համար: Այս պայմաններուն մէջ նա տիրացած էր երկաթէ կամքի և անվեհեր նրկարագրի մը: Եւ անա զէպք մը եկաւ վճուելու անոր ասպագայ կեանքը:

Աշնան վերջերն էր, գորշ օդով ցուրտ օդ մը: Ծառերուն տերեւները շատոնց թափած էին: Ամէն կողմ չոր էր: Երկար ատենէ ի վեր այժերը, ոչխարներն ու կովերը գոմին մէջ փակուած էին արդէն: Այն ատենները այդ կողմերու բուրնիքը դեռ կը կրէին իրենց կողերուն վրայ պուրակներ և այսօրուայ պէս բոլորովին լերկ չէին: Այդ օրը մօտակայ



ՀԻՆ ՕՐԵՐԷՆ

Եսայեան որբանոցի արիւնքը՝ բանակումի ատեն

գիւղի բնակիչներէն մէկը որբի ելած էր: Այդ գիւղացին, Համբարձում ազա, ջաջ անձնաւորութիւն մը, ունէր 11 տարեկան գեղեցիկ աղջիկ մը, Աննա անունով: Կինը մեռած ըլլալով, Համբարձումի միակ մը խիթարութիւնն էր Աննա, որուն հետ յաճախ պտոյտի կ'ելէին իր արտերուն մէջ և երբեմն ալ որսի կը տանէր զայն իր հետ, երբ շատ հեռուները չպիտի երթար:

Այդ օրը հայր ու աղջիկ պուրակին մէջէն կը քալէին, երբ հայրը հեռուն նշմարել կարծեց կենդանի մը, սկսաւ փութացնել քայլերը, թողլով որ աղջիկը կամաց կամաց հետեւի իրեն: Աննա, իր տարիքին յատուկ անհագութեամբ, սկսաւ մէկ կողմէն խաղալ, միւս կողմէն դաժնապէս յառաջանալ, այնպէս որ հօր և աղջկան միջոցը զգալապէս երկարեցաւ: Համբարձում երկու հարիւր մէթրէն աւելի հեռացած էր արդէն, երբ բլուրին կտուէն երեւցաւ զայլ մը: Անօթի կենդանին՝ գլուխը կախած ատտ անդ կը հտտտէր անորոյ: Յանկարծ տակեց վրիզը, աչքերն ուղղեց Աննայի վրայ և սկսաւ վար վազել, բայց երախէն դուրս կախած լեզուն և ցուցընելով իր սուր ճերմակ շնատափները:

Աննա չոր տերեւներուն ձայնէն դարձուց իր գլուխը, տեսաւ վայրագ կենդանին, բերանը բացաւ ու պտոյտ, բայց ձայնը խեղդուեցաւ իր կոկորդին մէջ: Ուղեց փախիլ, բայց ծունկերը կ'թուտեցան և խեղճ աղջիկը տեղին վրայ քարացած մնաց: Հայրը շատ հեռու էր արդէն թէ լսելու և թէ ի հարկին օդնութեան փութալու համար: Գայլը արագօրէն կը մօտենար և քանի մը սուտումով աղջկան վրայ պիտի ըլլար անասարակոյս: Եւ անա այդ բոպէին տղայ մը, սղտիկ պտտանի մը, իր կունակը ունեցած չոր փայտի արծակը նետեց մէկ կողմ, կայծակի արագութեամբ խոյացաւ դէպի գայլը, հանեց իր մորթէ գտակը, և ճիշտ այն վայրկեանին, երբ կատաղի կենդանին կը յարձակէր Աննայի վրայ, գլխարկով զինուած իր ձեռքը խոթեց գայլին բաց երախէն ներս, մինչև թեւը: Ենչահեղձ կենդանին ամէն ճիգ կը թափէր ազատելու համար իր կոկորդը այդ բրդէ խցանէն, կը նետուէր այս ու այն կողմ, բայց ժիր ու ճար-

պիկ պատանին պինդ պրկած իր թեւը, երկվայրկեան մ'իսկ չթողուց որ ան շունչ առնէ: Եւ ան թիմեց գլխարկը աւելի ուժով: Ինկաւ կենդանին, սկսաւ գալարուիլ, թուլցան անոր վզին և անդամներուն շարժումները և վերջ ի վերջոյ դադարեցան բոլորովին: Անչնչացած էր գայլը:

Տասնընթաս տարեկան այդ պատանին Գէորգն էր: Ան սրբեց գլխարկը, գլուխը դրաւ, շալկեց փայտին տրձակը և բռնելով Աննայի ձեռքը, որ դեռ կը դողդղար, դայն առաջնորդեց հօրը մօտ: Յետոյ, առանց եղածին մասին անդրադառնալու, հրամայտառնելով մեկնիլ ուղեց, սակայն Աննա պատմեց ամէն բան:

Համբարձում աղա նախ շուգեց հաւատալ: Բայց երբ տեսաւ գայլին դիակը, ապչեցաւ և հիացած մրնայ այդ աստիճան քաջութեան, արթնամտութեան և պաղարիւնութեան հանդէպ: Ան, նշան երախտագիտութեան, որդեգրեց Գէորգը և ի վերջոյ Աննային հետ ամուսնացուց:

\*\*\*  
Գէորգ Քէհեա ամբողջ կեանքին մէջ ունեցաւ արիի հողի և նկարագիր: Ան իր ամբողջ ընտանիքով զո՛հ գնաց 95ի ջարդերուն Բասէնի քիւրտերուն կողմէ, որոնց ցեղապետը չէր հանդուրժեր անոր համբաւին ու վայելած յարգանքին:

Պուրեհ

ՏՕԲԹ. Ս. ՌԻԶՈՒՆԵԱՆ

# Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ի Ռ Ի Թ Ի Ի Ն

(ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆ)

## ՌՈՒՍՃՈՒՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ

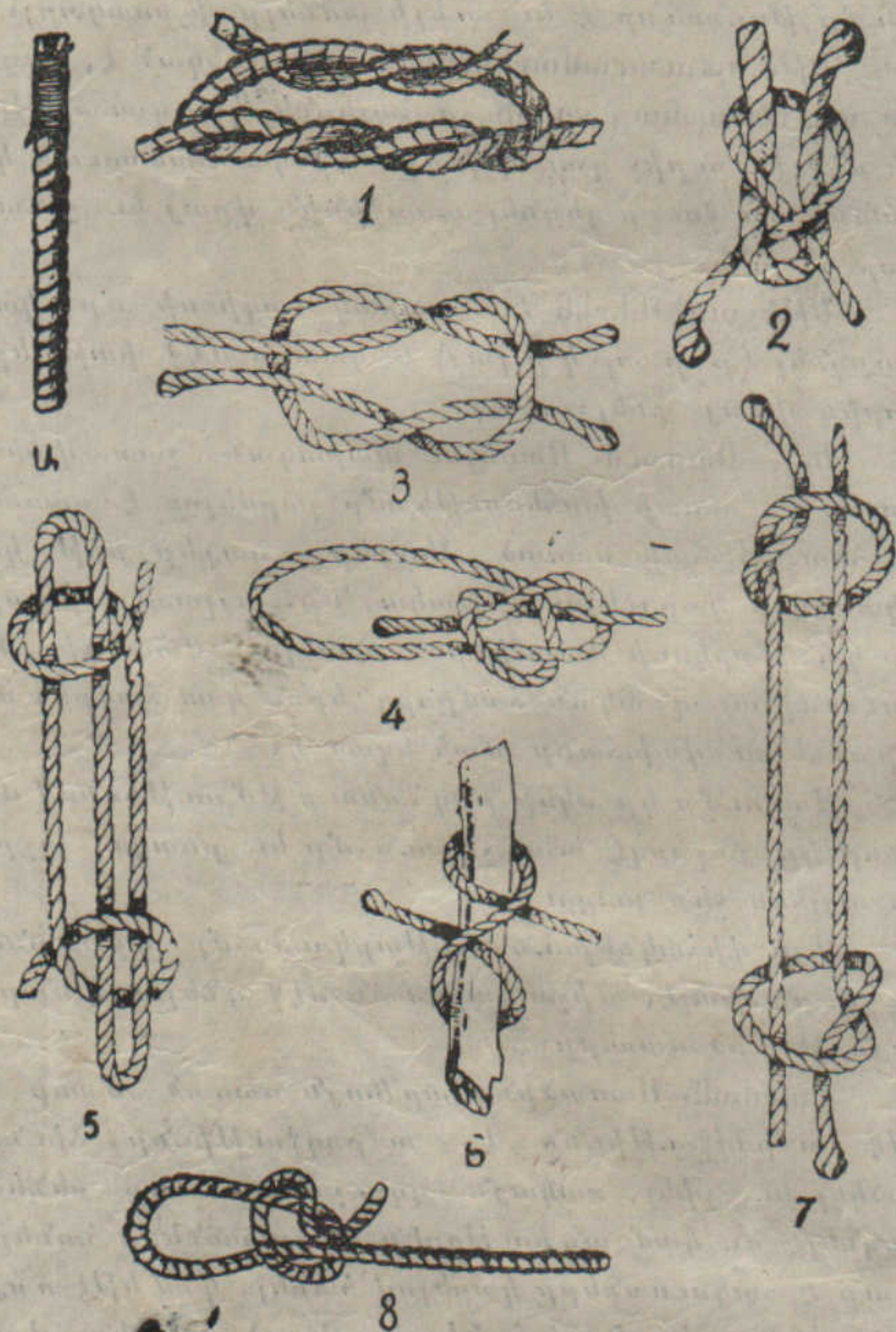
ԱԹԼԵԹ			ՖՈՒԹՊՈՒ			ՕԺԱՆԳԱԿ					
Խմբակ	Փոխ. Խմբ.	Անդամ	Գումար	Թիմ	Խմբակ	Փոխ. Խմբ.	Անդամ	Գումար	Իգական	Արական	Գումար
Խմբակէք որոշուած.			Նախկին «Բագարաս»								
Անդամներու ցանկը կազմուելու վրայ:			քիմը հրաժարած Հ. Մ. Ը. Մ-էն և «Կայծ» անունով վերակազմուած:								
			Ջանկ կը բափուի արիներէն կազմել Ֆուրպոլի թիմ մը:								
1	—	—							—	—	25

ՄԱՆՉ	ԱՐԻՆՆԻ										ԱՂՋԻԿ													
	Խմբակ	Փոխ-խմբակ	Առաջնորդ	Փոխ առաջն.	Թ.Տ.Բ.Կ.Մ.Ր.	Փողանար	Գրոցակիր	Կարմիր խաչ	Գայլուկ	Թեկեանու	Նորնձայ	Բ. կարգ	Ա. կարգ	Գումար	Խմբակներ	Փոխ խմբ-ունի	Առաջնորդ	Փոխ Առաջն.	Թեկեանու	Նորնձայ	Բ. կարգ	Ա. կարգ	Գումար	
Նախ. դու. մ	1	1	6	6	1	—	1	2	8	21	24	—	—	71	—	—	2	2	20	—	—	—	—	24
Պակասած	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Գումար	1	1	6	5	1	—	1	1	8	20	20	—	—	64	—	—	2	2	18	—	—	—	—	22
Աւելցած	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ներկղաս	1	1	6	5	1	—	1	1	9	20	20	—	—	65	—	—	2	2	18	—	—	—	—	22

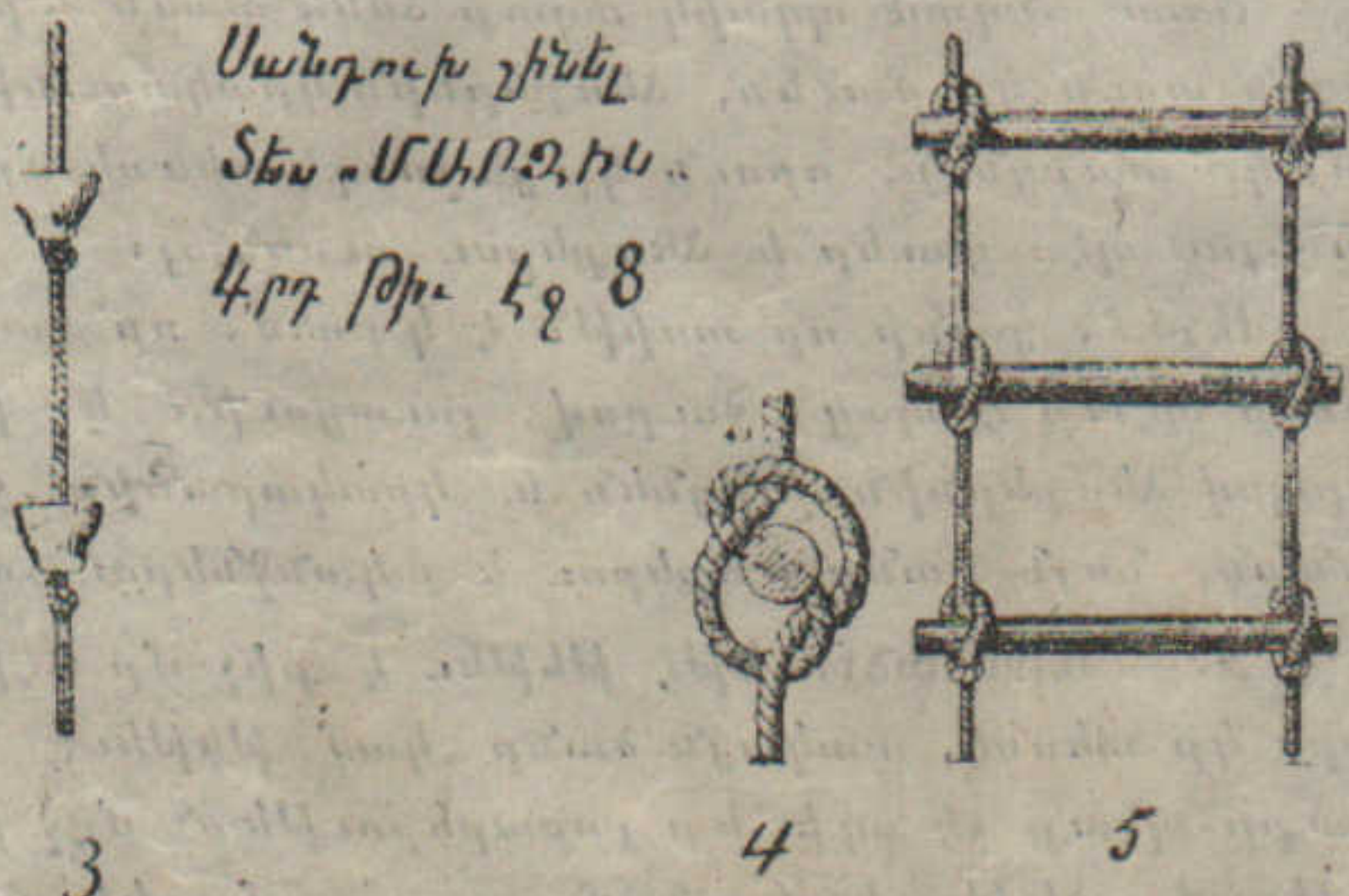
# Բ. ԿԱՐԳԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն «Մարզիկ» թիւ 4-էն)

4— Ինը տեսակ կապ գիտնալ:



Նորընտրած զատերու ժամանակ տեսաք արդէն վերի կապերու 8 տեսակը, այժմ ասոնց վրայ պիտի աւելցնէք այն կապը, որով սանդուխը կը շինեն (տես պատկեր 4 եւ 5): Սանդխակապ (սանդուխ շինելու բացատրութիւնը «Մարզիկ» թիւ 4ի մէջ պիտի գրունես):



Սանդուխ շինել  
Տես «ՄԱՐԶԻԿ»  
4րդ թիւ էջ 8

5— Երկու քիլոմէթր ճամբայ կարել 15 վայրկեանի մէջ եւ սարգ քայլին չափը գիտնալ:

— Այն հետաւորութիւնը պէտք է կտրուի մաս մը քաշելով եւ մաս մըն ալ վազելով, սկիզբի օրերուն 20ական քայլ եւ կամաց կամաց աւելցնել, մքնչեւ 100 քայլ ուրեմն երկու քիլոմէթրին մէկը՝ քաշելով եւ միւսը վազելով պիտի ընենայ, սակայն այդ միջոցները պիտի բաժնուին 100ական քայլերու, եւ ճամբայ ելած ատեն նախապէս քաշելով պիտի սկսիք սրպէսպի սրունքի մկանները քիչ մը տաքնան, հարիւր քայլ քաշելէ վերջ պիտի սկսի 100քայլի վազքը եւ այսպէս յաջորդաբար:

Պարզ քայլին չափը գիտնալ.— Շատ կարեւոր է սկառախ մը քայլին չափը գիտնալ, սոյն քայլերը կը բաժնուին երեք տեսակի, Ա. անձրեւի կամ ցելսոտ ատեն, Բ. չոր եղանակին, Գ. սառած ժամանակ: Այն երեքը փորձել շիտակ ճամբու, զատիվերի եւ զատիվարի վրայ:

Սկառախ մը շատ հետաքրքրական խաղեր, հաշիւներ եւ մրցումներ կրնայ ստեղծել իրեն համար, այս չափերուն շնորհիւ: Ան կրնայ հետաւորութիւններ եւ ժամեր գուշակել, իր կտրած ճամբուն քայլերուն հաշիւով: Օրինակ, ժամը 8ին ճամբայ ելայ եւ 8800 քայլ ճամբայ գացի. իմ 1100 քայլս մէկ քիլոմէթրի հաւաւար է եւ ես 18 վայրկեան հանգիստ քաշելով 1 քիլոմէթրի միջոցը կը կարեմ, ուրեմն կը տեսնուի որ 2 ժամ 24 վայրկ. եւ կամ 8 քիլ. ճամբայ եմ գացեր որով ժամը 10 առաւել 24 է եւն:

Այժմ որ չափերու մասին կը խօսինք, անմիջապէս բնեմ թէ, ամէն սկառախ լաւ պիտի ընէր եթէ իր վրայ որոշ չափ մը ունենար նեղը մնացած ատեն մէթրի կարօտ չի քաշելու համար: Օրինակ կը տեսնէք երբեմն ձեր կիներ եւ կամ գիւղացիներ, որոնք մէթրի վրայ գաղափար չունին, ասոնք կերպաս մը չափած ատեննին կը բռնեն կերպասին ծայրէն մէկ ձեռքով եւ միւսը եզերքէն սահեցնելով կը քաշեն դէպի այն ձեռքին ուսը որով կերպասին ծայրը բռնած են, եւ կամ կերպասին ծայրը կը բռնեն դըլխուն գաղաթին եւ միւս ձեռքը դարձեալ եզերքէն սահեցնելով կը բերեն գաղաթը գանուող ձեռքին քով եւ այսպէսով կը գանեն իրենց չափը, դուք ալ պիտի կրնայիք օգտուիլ այս միջոցէն եթէ ձեր մարմնայն վրայ այդ տեսակ չափեր ուսումնասիրած ըլլայիք, սակայն այնտեսակ մասերու վրայ, որոնք փոփոխական չեն, օրինակ, փորի վրայ չափ մը միշտ սխալ արդիւնք պիտի տայ, վասնզի լեցուն եւ կամ սարսապ պահեր ունի, սակայն ձեռքէն ուսը կամ միւս թեւին ուսը, ասոնք երկար ատեն չեն փոխուիր:

6— Նախնական դարմաններ. Ա. Արեւահարութիւն

Արեւահարութեան կ'ենթարկուին անոնք, որոնք երկարատեւ դնացքներու վարժուած չեն, կամ անոնք որոնք սպառած են ծարաւէ, անօթութենէ եւ ճամբու յոգնութենէ: Արեւահարութիւնը վտանգաւոր խանգարում մըն է, որ երբեմն շատ դէշ վախճան մը կ'ունենայ, ուստի պէտք է զգուշանալ անկէ: Կը պատահի տաք օդերուն, անշուք, փոշոտ եւ անջրդի ճամբաներէ երկար ժամանակ քալած ատեն, վասնզի

մարմինը չափէն աւելի կը տաքնայ օդէն եւ քալելու շնչառութենէն, ուստի ջանալ միշտ այս տեսակ ճամբորդութեանց պահուն, գլուխը բաց արեւին տակ չի քալել, մարմինը շատ չի յոգնեցնել եւ ջանալ շուք տեղեր գտնել եւ հանգստանալ կամ պաղ ջուրով յաճախ լուացուիլ:

Արեւահարութեան նշաններ. Բալուածքի դժուարութիւն, արագ շնչառութիւն, բազկերակի թեթեւ բայց արագ վարկ, մորթի տաքութիւն եւ չորութիւն, դէմքի գոյնի փոփոխութիւն, տոզոյն, կարմիր կամ կապուտիկ: Ենթական գլխապտոյտ կամ ցաւ կ'ուեննայ եւ կամաց կամաց կը սկսին ոտքերը կթոտիլ եւ գիտակցութիւնը կը կորսնցնէ եւ ինքն իր վրայ երկրակալով վար կ'իջնայ: Էնկերները պէտք է շուտով միջոցներու մասին մտածեն երբ այդ նշանները կը տեսնեն իրենց մէկ ընկերոջ վրայ, եթէ չեն ուզեր այդ ընկերը ձեռքէ հանել, եւ անմիջապէս անուներ կանչեն, եթէ չի պատասխանեց, պէտք է դոյն տանին շուք տեղ մը եւ կամ սեւէ միջոցով արեւէ զերծ պահեն, քակեն մարմինը սեղմող կապերը եւ կոճակները ու ամբողջ մարմինը թրջելով զովացնեն, միայն գլուխը թրջելը բաւական չէ: Եթէ հիւանդը բաւարար կերպով չի շնչեր, արուեստական շնչառութիւն ընել տալու է:

Հիւանդը ինքզինքին քալէ վերջ պէտք է քալեցնել, այլ պատգարակով կամ կառքով փոխադրելու է: Եթէ մօտը բժիշկ կայ, պէտք է շուտով լուր տալ, եթէ ոչ, հիւանդը առանց նեղացնելու, զովացրնելու եւ տեղը վերադարձնելու է:

Բ. Շնչահեղձութիւն.— Մուխով, հեղձուցիչ կազով կամ ջուրի մէջ խեղդուելէ աղատած մը.— Ենթական կանակի վրայ պառկեցնել բաց օդի մէջ եւ գլուխը մարմինէն թեթեւապէս բարձր, ջրախառն քացախի թաթխուած թաշկինակով մը երեսին զարնել, բերանը բանալ եւ լեզուն թաշկինակով մը բռնելով փոխն ի փոխ դուրս քսել եւ եւ մղել 15—20 անգամ մէկ վայրկեանին մէջ, շնչառութիւնը շտկած ուէ բան չի խմցնել, շարունակել այսպէս մինչեւ բժիշկին հասնիլը: Եթէ շնչահեղձը ծովէն հանուած է, սրունքներէն բռնել եւ գլխովար կախել, խմած ջուրերը դուրս հանելու համար, գործողութեան ընթացքին հիւանդին գլխուն չի խոնուիլ, օդը չարգիլելու համար: Ջրահեղձը դեռին պառկեցուցած ատեն գլուխը ետեւ եւ մէկ կողմին պէտք է հակած ըլլայ, ջուրի հոսումը դիւրացնելու համար, թրջուածին մարմինը պէտք է ասք ծածկոցով փաթթել:

Գ. Գլխացաւ.— 50 սանթիկրամ ասրիքին առնել, շանցնելու պարագային երկու ժամ վերջ կրկնել: Այս գործը անօթի եղած ժամանակ կատարելու է: Եթէ պնդութենէ առաջ եկած է պէտք է մաքրողական մը առնել:

Կես գլխի ցաւ.— Ջուրի մէջ լուծուած 1 կրամ անթիքիքին. զգուշանալ պնդութենէ:

Դ.— Փորհարութիւն.— Եթէ նոր սկսած է ուտել զգուշանալ եւ շաքարը քիչ զօրաւոր ու մութ գոյնով թէյ խմել, եթէ շատ շարունակեալ եւ ցաւեր

տայ մաքրողական մը առնել եւ երկու երեք ելլելէ վերջ թէյ կամ բրինձի լաւ եփած ապուր ուտել (առանց իւղի պատրաստուած եւ լիմօնով):

Փորի ցաւ.— Եթէ ստամոքսէ է շաքարի կտորի մը վրայ կաթեցնել 1-2 կաթիլ անանուխի օդի (էսանստը մանթ) եւ ուտել, կամ ւուրձի գաւաթի մը կէսը ջուր լեցնել եւ վրան աւելցնել վեցէն ութը կաթիլ լաուսալուս, խառնել եւ խմել. (յիշենք որ լաուսանումը թունաւոր է եւ աւելի առնելը վնասակար):

Եթէ դժուարամարտութենէ յառաջ եկած է, դգալ մը պի ֆարսոցաք sp սուքը հալեցնել կէս գաւաթ ջուրի մէջ եւ ուրիշ գաւաթի մը մէջ պատրաստուած կէս լիմօնի մը ջուրը լեցնել առաջինին վրայ եւ շուտով վար տալ:

Եթէ ալիքներէն է, բարակ աղիւտի մը կտոր տաքցնել (քոր ալ կ'ըլլայ) եւ կտուրի մէջ փաթթելով փորին վրայ դնել:

Ե.— Սառու. Սառելու պարագան շատ վտանգաւոր է, ուստի խոհեմութեամբ շարժելու է սառածի մը հետ: Յաճախ սառած ձեռքեր, ոտքեր քիթ կամ ականջներ կարուելու ենթակայ են, այլապէս փտախտի կ'ենթարկուի մարմինը. սառելու վտանգի մէջ գտնուող անօգնական ճամբորդներու կամ ճամբէն մուտրածներու վախճանը մահ եղած է:

Սառումը կը սկսի ընդհանուր թմրութիւնով մը, անոր կը յաջորդէ անուշ քուն մը եւ քնացող աչքերը այլեւս չեն բացուիր:

Այս վիճակներուն ենթարկուող մը զգուշանալու է քնանալէ, միշտ շարժման մէջ դնելու է մարմնոյն թմրած մասերը:

Իւարման. Սառածին մարմնոյն սառած մասը եւ եթէ ամբողջութիւնն է, ամբողջութիւնը ձիւնով ծածկել եւ շիւն, սակայն զգուշանալ տաք սենեակ մտցնելէ մ. կամ անխութօրէն հազուստները հանելէ, պէտք է հազուստները կտրելով հանել, կամ եթէ ոտքն է կօշիկները կտրելով հանել եւ եղած անխին վրայ դարմանել, ձիւնով շիւնէ վերջ թաց լաթերով ալ կարող էք շիւն եւ այդ ջուրը աստիճանաբար զգուշացնէք: Այսպէս երկու երեք ժամ եղած տեղին վրայ շիւնելէ վերջ է որ տաք սենեակ կը տանիք եւ մարմինը բուրգէ ծածկոցով մը կը ծածկէք: Եթէ կարենայ կլլել քիչ մը օդի կամ գինի առէք եւ կամ եփած օդին մէջ քիչ մը շաքար եւ լիմօնի ջուր խառնելով սուէք:

Շատ անգամ պղտիկ աղաք ձմեռ ատեն երբ փոզոցէն տուն կը մտնեն, ձեռքերնին կրակարանին վրայ կը տաքցնեն, որուն կը յաջորդէ անսկ մը անդ մտնելու պէս ցաւեր եւ ձեռքերու ուռնալ:

Այժմ, քանի որ առիթն է կ'ըսեմ, որ այդպիսիներ պէտք է պաղ ջուրով լուացուին եւ թեթեւ կերպով ձեռքերնին չորցնեն եւ կրակարանին չի մօտենան, նոյն բանը ոտքերու եւ ականջներու համար:

Զ.— Այրուածք. Եթէ թեթեւ է քիչ մը ձէթն ալ գործ կը տեսնէ, բակայն ծանր կամ թեթեւ, այրուածքը պէտք է օդի հետ յարաբերութեան մէջ ըլլայ: Զէթով կը ձեխես եւ վրան մաքուր բամպակի մը կը տոր, անոր վրան ալ մոմ լաթմը (վէրքի մոմ լաթ) եւ կը

կապես: Եթէ կիրի ջուր ունիս ձեթին հետ հարիւրա-  
կան կրամ կը խառնես իրարու և այրած տեղին վը-  
րայ կը քսես: Կրամ ջուր պատրաստելու համար կ'առ-  
նես մարած կիրը և ամանի մը մէջ դնելով վրան  
ջուր կը լեցնես և ատեն ատեն կը խառնես,  
երկու կամ երեք օր վերջ երբ ջուրը յտակ-  
ցած է կամայ մը կ'առնես և շիշի մը մէջ կը  
պահես ու քսնակումի գացած ատենդ ալ, որպէս դեղ,  
այս երկու, այսինքն ջուրը եւ ձեթը հեադ կ'առնե-  
նան:

Ծանր այրուածք. Հրդեհի մը ատեն, կամ հալած  
սեւէ բան մը վրայ թախած ատեն: Առաջին գործդ  
պիտի ըլլայ հանել հագուստին այն մասը որ վէրքին  
վրայ է: Եթէ հրդեհէ, այսինքն կրակէ առաջ եկած  
է, վէրքը կը լուսու առիտ պօրիքի ջուրով, յետոյ  
այրած ատեղով մը կը ծակես փշափիները և մէջի հե-  
ղուկը կը վազցնես (ատեղը պէտք չէ տաք գործածել):  
Եթէ ունիս քիչ մը քալի և օֆիս քը զիւքի խառ-  
նուրդ կը ցանես վրան և կը կապես, եթէ ոչ դար-  
ձեալ ձեթի օգնութեան կը դիմես և բժշկին լուր կը  
զրկես:

Եթէ հարած բանով մը յառաջ եկած է այրուց-  
քը, օրինակ, հալած իւղ, և քովդ բան մըն ալ չու-  
նիս որպէս դեղ, շուտով, եթէ քիչ մը ալիւր կայ,  
այլապէս քիչ մը պող և մաքուր մոխիր կը պատ-  
րաստես և վէրքը ձեթով ծեփելէ վերջ վրան կը ցա-  
նես և կը կապես: Բամպակին հետ միասին մամլաթի  
գործածութիւնը անպայման է, այլապէս բամպակը  
կը փակի վէրքին և շատ ցու կ'իմանաս:

Թեթեւ այրուցքներու ժամանակ քացսիտով լը-  
ւալն ալ օգտակար է:

Է.— ձմրու. Վազած ատենդ օրինակ, սուքդ  
կամ սրունքդ տեղ մը կը զարնես և առանց վիրա-  
ւորուած ըլլալու սուշալի ցաւեր կ'իմանաս, շուտով  
կը թըջես թաշկինակդ և վրան կը կապես: Տեղէ մը  
կ'իջնաս ու մէկ կողմդ կը ձմրուի. ցաւած տեղին  
վրայ կը դնես լաթ մը որ մէկով թըջուած ըլլայ:

Մուրճով հարուած մը կուտաս և մատդ կը ճըմ-  
լուի, աղով սոխը կը ծեծես և վրան կը կապես, մին-  
չեւ ցաւը անցնիլը, ամէն 12 ժամը անգամ մը փո-  
խելով:

Ը.— Նուաղում. Եստ տաք օգերուն և կամ խր-  
ձողուած տեղերու մէջ ընդհանրապէս կը պատահի,  
որուն մենք կ'ըսենք մարելիք: Թեթեւ նուաղում. Եթէ  
սենեակի մէջ է, պատուհանները բանալ և ենթական  
մօտեցնել պատուհանին, օտքքօլօնը կամ էթէր հո-  
տոտել տալ, կուրծքը բանալ և ջրախառն քօլօնիայի  
ջուրով շիւղ կուրծքը և բաղկերակները, այդ ջուրէն  
կարելի է խմցնել տալ: Երեւ ծանր է և չի սթափիր,  
արուեստական շնչատութիւն ընել տալ: Ենթական  
մաքուր օդի մէջ հանուեցնել և կոնակի վրայ պոս-  
կեցնելով միայն կարելի է արուեստական շնչատու-  
թիւն կատարել:

Գուք կ'անցնիք հիւանդին գլխուն կողմը ծուն-  
կի վրայ, կը բռնէք դատակներէն և թեւերը մարմ-  
նոյն կը փակցնէք, յետոյ թեւերը վեր կը բարձրա-  
ցնէք ուղղահայեաց ձեւով, վերջն ալ թեւերը վար

կ'իջեցնէք դէպի ձեր ծունկերը հորիզոնական կեր-  
պով և գլխէն քիչ մը բարձր բռնելով:

Այս շարժումները կը շարունակէք ձեր շնչատու-  
թեան արագութեամբ, առանց յուսահատելու, մինչեւ  
որ հիւանդին թոքերուն մէջ օդը մտնէ ու ելլէ և  
սկսի շնչատութիւնը:

Նոյն բանը բոլոր շնչահեղձներուն համար եթէ  
շուտով չի սթափի:

Թ.— Թոււաւորում. Թոււաւորում մը պատահած  
ատեն ջանալ նախ ենթական փախել տալ, անոր կո-  
կորդը խառնելով հառու փետուրով մը և կամ դգալի  
կը կոթով, կամ խմցնել ջրախառն կաթ, տաք ջուր,  
օճառի ջուր և կամ մածուն կերպնել, մարմինը քըր-  
տնցնել, օտքքօլօնի ջուրով շիւղով և քովերուն դնել  
տաք ջուրով լեցուն շիշեր: Եթէ սոււնկէ առաջ եկած  
է թոււաւորումը նոյն դարմանները ընել, սակայն  
ջուր չի խմցնել: Փախելէ վերջ 30 կրամ հնդկախիւղ  
առնել: Եթէ սիւզլիմէով է թոււաւորումին մածուն  
չի կերպնել:

Թոււաւորումի նշաններն են, գլխու պտոյտ,  
փախել, ջուրի պապակ:

Եթէ թոււաւորումը կենդանիի խայթումքէ  
յառաջ եկած է խայթում մասէն քիչ վերայ, ուժով  
կապել թաշկինակով մը և վէրքի արիւնք ծծել տալ  
այնպիսի մէկուն որուն բերնին մէջ սեւէ վէրք  
չըլլայ. բաւական արիւն քաշելէ վերջ խայթումքը  
այրել դեղերով, որպիսին է, ամօնեաք կամ դօրուար  
ալքօլ և կամ կարմրած երկաթով մը:

Կատղած շուն մը խածնուածքը պէտք է անմի-  
ջական կերպով դարմանուի բժիշկի մը կողմէ, այդ  
տոթիւ շնաւ չի ծծել վէրքը և միայն արիւնահոսու-  
թիւնը դադրեցնել: Եստ խածածը առաջին օրերուն  
մէջ սեւէ վառնդ չի ներկայացնէր, որով վախնալու  
պատճառ մը չկայ, միայն թէ երկար բարակ վիճա-  
քանութեան նիւթ ընելու չէ շունին կատղած ըլլա-  
լու կամ չըլլալու պարագան, և դիմելու է բժիշկի:  
Այս դասին հետ կապ չունի, սակայն անտեղի չըլլար  
երբ ըսենք թէ կատղած շունը հետեւեալ նշանները  
ցոյց կուտայ.

Չուտեր, չի խմեր, նոյնիսկ իր տիրոջ կողմէ  
հրամցուած ուտելիքը կը մերժէ, ջուրէ կը վախնայ,  
և բնաւ չի մօտենար ջրոտ տեղերուն, բերնէն ձեր-  
մակ շողիք մը կը սկսի հոսիլ և բերնին քովերէն  
վար կախուիլ, աչքերը կը փայլին և վաղած ատեն  
զինովներու պէս աջ ու ձախ կ'օրօրուի, կատղածու-  
թիւնը շառցած ատեն կը ներարկէ կատաղութեան  
մանրէները: Կատղած մարդ մը եթէ չի դարմանուի,  
30 օրէ վերջ կը կատղի և քառասներորդ օրը արդէն  
կատաղութեան սաստիկ նոսրանու մէջ սուսոցներ ար-  
ձակելով կը մեռնի:

X  
ԼԵՒՈՆ ԳԱԶԱՆԾԵԱՆ





ՊՂՆՁԱԶՕԾՈՒՄ

ՓՈՔՐԻԿ ԺԱՄԱՆՑ ՄԸ

Երկաթէ կամ պողպատէ փոքր առտրկաները դիւ-  
րութեամբ կրնաք պղնձաղօծել հետեւեալ կերպով:

Նախ կտորը լաւ մը փայլեցուցէք խիստ բարակ  
աւազաթուղթով, անանկ որ ոչ մէկ ժանգի հետք մը-  
նայ կտորին վրայ: Քանի մը վայրկեան լուացէք  
բոթասախառն ջուրի մէջ եւ յետոյ մաքուր ջուրով  
ցօղուեցէք: Միւս կողմէ պատրաստեցէք հետեւեալ  
բաղադրութիւնը.

Թորեալ ջուր 1 լիթր  
Պղնձածծմբատ (Սիւլֆատ սփիւրիւր) 26.50 կգ.  
Ծծմբաթթու 66 աստիճանով (ասիս  
սիւլֆիւրիֆ 66°) 26.50 կգ.

Նախ պղնձածծմբատը թորեալ ջուրին մէջ հա-  
լեցուցէք, յետոյ քիչ առ քիչ աւելցուցէք ծծմբա-  
թթուն: Այս բաղադրութիւնը պէտք է ապակիէ կամ  
հողէ աւանի մը մէջ պատրաստել: Երկար ատեն կըր-  
նայ դիմանալ եւ բաղմաթիւ անդամներ գործածուիլ:

Կտորները մաքուր ջուրով լուալէ յետոյ կապե-  
ցէք բարակ պղինձէ թելով մը եւ իջեցուցէք վերո-  
յիշեալ լուծոյթին մէջ: Օձուժը քանի մը երկվայր-  
կեանի մէջ տեղի կ'ունենայ եւ կտորները գեղեցիկ  
վարդագոյն մը կը ստանան:

Գործողութիւնը խիստ պարզ է եւ յաջողութիւնը  
անկասկած: Լաւ արդիւնքներ ձեռք բերելու հետե-  
ւալ դիտողութիւնները նկատի առնելու է:

Լուծոյթին ջերմութեան աստիճանը 10—15°  
սանթիկրատ պէտք է ըլլայ եւ ոչ աւելի: Երբ ծը-  
ծմբաթթուն քիչ ըլլայ կտորները իրենց փայլը կը  
կորսնցնեն եւ անիայլ (մութ) կ'ըլլան. իսկ երբ պը-  
ղնձածծմբատը չափէն աւելի գործածուի, այն ատեն  
ալ կտորներու վրայ բիծեր առաջ կուգան: Ուստի  
լուծոյթը ճիշտ ու ճիշտ վերոյիշեալ համեմատու-  
թեամբ պատրաստուելու է:

Ըսինք թէ օձուժը քանի մը երկվայրկեանէն  
կ'աւարտի, երբ կտորը աւելի երկար ժամանակ թո-  
ղունք լուծոյթին մէջ, զոր օրինակը 2—3 վայրկեան  
այն ատեն վարդագոյնը կը վերածուի դոյ կարմիրի  
եւ կտորին վրայ փոքրիկ պղինձի կոյտեր կը կազ-  
մուին: Ուրեմն՝ լուծոյթին համեմատութիւնը, ջեր-  
մութեան աստիճանը եւ գործողութեան տևողութիւ-  
նը յաջողութեան երևք գլխաւոր պայմաններն են,  
որոնց մեծ ուշադրութիւն դարձնելու է:

Օձուժը աւարտելէն յետոյ կտորները դարձեալ  
մաքուր ջուրով կը լուաք, փոշի տաշկի մէջ կը չոր-  
ցնէք եւ թափանցիկ նուրբ վերնի խաւով մը կը  
պատէք, որպէսզի ժանգոտելէ զերծ մնան:

Ընկերական հաւաքոյթի մը մէջ այս փորձը  
խիստ շահեկան կրնայ ըլլալ: Ձեր բարեկամներուն  
կ'ըսէք թէ երկար փորձերէ յետոյ վերջապէս ձեռք  
բերած էք արտաքոյ կարգի մազնիսական գորութիւն  
մը ձերմակ թուղթի վրայ ձեր փախաքած պատկերը  
երեւան բերել եւ ի սոսնանջեւ հարկին դարձեալ ան-  
յայտացնել: Այսպէս մենախօսելով գրպանէն կը  
հանէք թերթ մը թուղթ եւ կը հրամայէք որ առար-  
կայի մը պատկերը գծուի անոր վրայ, ինչ որ ան-  
միջապէս տեղի կ'ունենայ, եւ կրկին ձեր հրամանին  
վրայ պատկերը կը կորսուի, մեծ գործացումի մէջ  
թողելով ներկաները:

Ահա թէ ինչ մեջոցով կարող էք հասնիլ վերո-  
յիշեալ նպատակին:

100 կրամ մաքուր ջուրի մէջ հալեցուցէք մէկ  
կրամ էլօթիւր սփ ֆօպալը: Այս հեղուկով գծադրեցէք  
ձերմակ եւ անդիծ թուղթի մը վրայ, չորնալէ յետոյ  
ոսէէ հետք չի թողուր: Փորձի սկսած ատեննիւ հա-  
մարձակօրէն կրնաք քննել տալ ձեր բարեկամներուն,  
որոնք բնականաբար պիտի հաստատեն թէ գրչի հետք  
գոյութիւն չունի թուղթերուն վրայ: Պատկերը  
յայտնելու համար թուղթին մէկ անկիւնէ կը բռնէք  
եւ կը մօտեցնէք վառարանի մը, միեւնոյն ատեն  
հրամայելով որ այստեղ պատկերը գծուի: Ձերմու-  
թեան ազդեցութեամբ պատկերը կապոյս գիծերով  
երեւան կուգայ թուղթին վրայ: Պատկերը կորսնցնե-  
լու համար պատրուակով մը կը հեռանաք վառարա-  
նէն եւ ահա ջերմութեան նուազելովը գիծերն ալ  
կ'անհետանան:

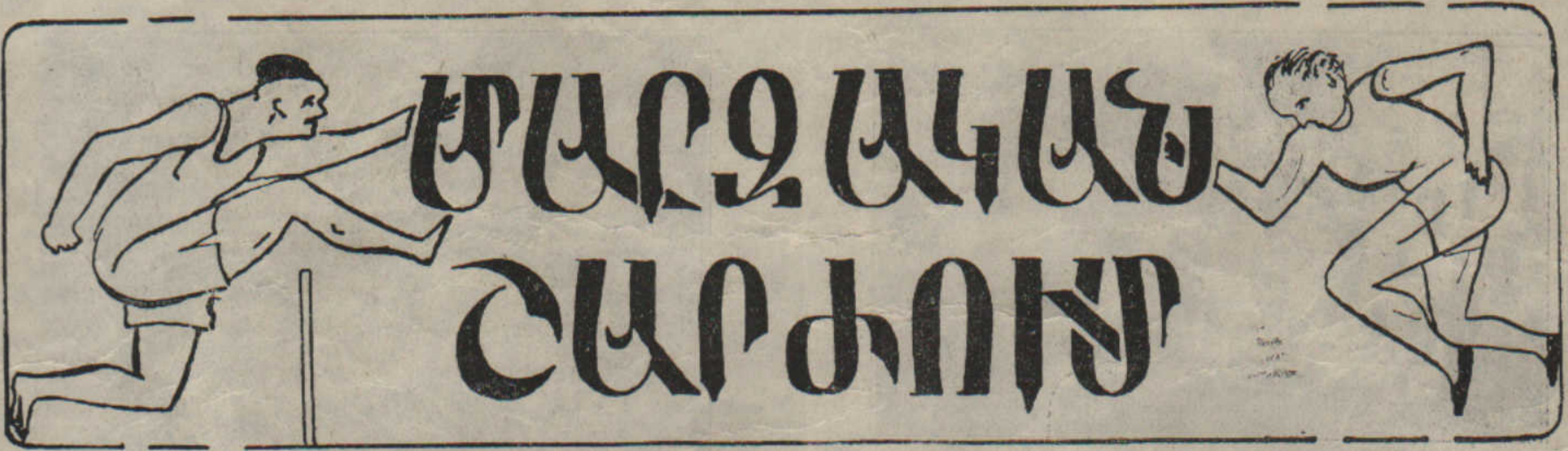
Այս փորձը բաղմաթիւ անգամներ կրնաք կրկնել  
պոյժանաւ որ թուղթի թերթը յանկարծ չափէն աւե-  
լի ջերմութեան չենթարկուի, հակառակ պարագային  
պատկերը անհետացնելը անկարելի կը դառնայ:

ՀԱՅԿ ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ

Առանց ձեռք բռնելու ջուրով լեցուն ամանի մը մեջ  
ձգուած առարկայ մը հանել:

Դեղարանէ առանց բժիշկի դեղադրի կարելի է գնել  
լիֆօօսի փոշի, որմէ պէտք է բաւականաչափ ցանկ  
ջուրին վրայ: Յետոյ երբ ձեռքով ամանի մէջի առար-  
կան կը հանենք, պիտի տեսնենք որ ձեռքը թրջած չէ:





### Հ. Մ. Ը. Մ-Ը ՄԵՔՍԻՔՈՅԻ ՄԷՋ

Սիրելի ընկերներ,

Գրեթէ երեք ամիս առաջ, Յուլիս 19ին, հասկազմուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ-ը:

Առաջին հերթին բաւական եռանդով գործի փարեցաւ երիտասարդութիւնը, բայց, ինչպէս ամէն տեղ, հոս ալ նիւթական պայմանները մեր ամէն ձեռնարկները ամուլթեան դատապարտեցին դժբախտաբար: Տեղւոյս դարութիւն ալ 300 հոգին շանցնիր որ, անոր վրայ կրթնած արդիւնք մը յառաջ բերէինք:

Բայց հակառակ այս դժուարութեան, լսկ անդամավճարներով դոնանալով յարատեւեցինք գործը: Հիմա ունինք 25 մարդիկ անդամներ եւ արիներու խմբակ մը, որոնք շաբաթը երկու անգամ մարզավայր կ'երթան ու շուէտական ռիթմիք մարզանքներ եւ այլ խաղեր կը կատարեն:

Ունինք ֆութպօլի Ա. թիմ մը, որ բաւական զօրաւոր է, բայց կանոնաւոր կօշիկներ չունենալուն դեռ չենք համարձակիր տեղական խումբերու հետ մրցելու:

Ֆութպօլի մէջ առաջին տեղը կը գրաւեն հոս ամերիկացիք: Եւ ամերիկացիներու պէս ասոնց ալ ամենէն սիրած խաղը «պէյսպօլ»ն է: Մինակ այս մայրաքաղաքին մէջ 37 տարբեր անուաններով մարզական հաստատութիւններ կան: Մի քանիներուն հետ շփման մէջ ենք, ինչպէս Ամերիկեան Y.M.C.A.ի (էնթէրնասիօնալ Քլիւպ)ը, բայց ամէնուն ալ յանկերզը նոյն է (ինչպէս ամէն տեղ) «մեզի միացէք որ ձեզ օգնենք ամէն կերպով»: Դեռ չի վերջացան նոյն միութեան հետ մեր պայմանները: — Կ'ուզենք որ իրենց հետ ըլլանք, բայց պայմանաւ որ Հ. Մ. Ը. Մ-ի անունը չի փոխուի եւ մենք անկախ ըլլանք մեր գործունէութեան մէջ: Նայինք, արդիւնքը այնքան ալ յուսալի չէ:

Ունինք հաւաքավայր մը, սենեակ, ուր միութեան բոլոր անդամները կուգան եւ իրենց պարապոյ ժամանակը կ'անցնեն կարգալով թերթեր եւ գրքեր, եւ երբեմն ընելով պօքսի փորձեր, միեւնոյն ատեն հեռու մնալով քաղաքի ապականիչ մթնոլորտէն:

Ունինք դեռ պատանի պօքսէօր մը, Մովսէսեան Մկրտիչ, որ իր առաջին փորձերուն մէջ իսկ յապթող հանդիսացաւ տեղական երկու գիծերու (ինքնաշարժերու) ախոյեանը հանդիսացաւ, ստանալով անոնց

դօտին: Մօտ օրէն կը յուսանք որ նորէն մրցի: Արդէն Պօքսի ընկերութիւնը վաւերացուց զինք, բայց խեղճ աղան չի կրնար կանոնաւոր փորձեր ընել գործի պատճառաւ, քանզի այս երկիրներուն մէջ եթէ օր մը չաշխատիս՝ հետեւեալ օրը անօթի ես:

Մեր եզրայրական բարեւները Ռուսմանահայ եւ Պուլկարահայ արի եզրայրներուն, ինչպէս նաեւ ուրիշ երկիրներու բոլոր հայ արիներուն: Շատ ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ մեզ հետ յարաբերութեան մը նայիք, եւ մարզական եւ սպորտական թերթերէն զրկէիք: Դժբախտաբար ուրէ մասնաձեւի հասցէն չունինք որ թղթակցինք: Եթէ կարելի է կամ զրկեցէք ձեր գիտցած հասցէները՝ օտար թէ հայ, եւ կամ ձեր թերթին մէջ մեր հասցէն տպեցէք որ թղթակցինք:

Տեղւոյն աթլէթի եւ սպորտ խմբապետ  
ԳՍՍՊԱՐ ԱՌԱՔԷԼԵԱՆ

Յ. Գ. — Մեր հասցէն է. — Գ. Առաքիլեան  
Քալիֆ Բորքօքսօրա — Մեքսիքո Տ. Ֆ.

### ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

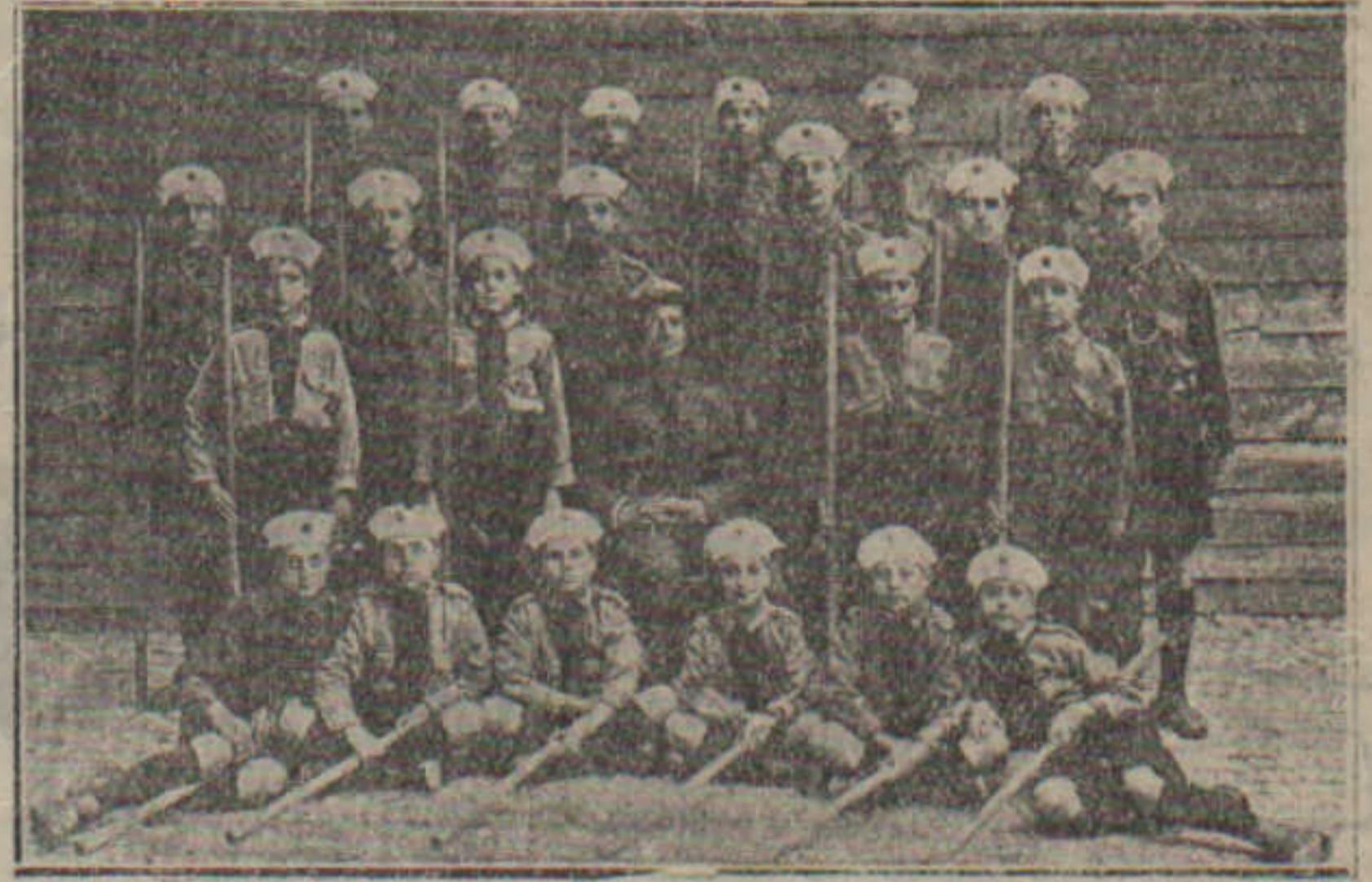
(Յապաղած)

Հ. Մ. Ը. Մ-ի Հալէպի մասնաձեւի ֆութպօլի թիմին եւ ընդհ. վարժարանաց եւ զինուորական ֆութպօլի ակումբներու ախոյեան Գոլէճ Բէր—Սէնդի ֆութպօլի ակումբին միջեւ ֆութպօլի մրցում մը տեղի ունեցաւ: Գոլիէի էր մրցող խումբերուն ճըշտապահութիւնը: Խաղը ընդհանուր առմամբ լաւ անցաւ շնորհիւ իրաւաբարի անկողմնակալութեան: Կ'արժէ այս առթիւ ի վեր հանել օրուան խաղացողները, որոնք խաղի միջոցին, կարգապահութեամբ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը, եւ իրենց տարած յաղթանակով խլեցին Հալէպի ախոյանութիւնը, որ ասկից առաջ կը պատկանէր Գոլէճ Բէր—Սէնդին: ՄԱՐԶԻԿ





Հ. Մ. Ը. Մ-ի Գ-րդ մասնաճիւղի արւելքներ



Հ. Մ. Ը. Մ-ի Թ-րդ մասնաճիւղի անդամներէն

### ՍՈՒՐԻԱ—ՊԷՅՐՈՒԹ

(Մեր քղրակցէն)

Հ.Մ.Ը.Մ.ը Պէյրուսի մէջ իրեն արժանի դիրք մը գրաւեց, փաստաւոր յաղթութիւն մը տանելով, տեղւոյս ֆուտպոլի ախտեան իւնիօն Սքոթթիւլի վրայ որ տարիներով անպարտելի մնացած էր և երկու տարի յաջորդաբար Հ. Մ. Ը. Մ-ի ֆուտպոլի առաջին խումբը պարտութեան մատնած: Հ. Մ. Ը. Մ-ի աղաքը, իրենց վարպետ և վարժ խաղացողի առաւելութեամբ, մէկի դէմ երկու կողով տարին յաղթանակը:

Մեր մարզիկները բաւական կանոնաւոր խաղացողներ են, բայց ունին նաեւ իրենց թերի կողմերը: Բերդապոն (կօլ քերքը) Պ. Մուրատ Մուրատեան շատ լաւ կը հասկնայ իր դերին կարեւորութիւնը և ձեռք առնուելիք համապատասխան միջոցները: Պ. Պ. Հայկ և Կարապետ Պուտաքեանները շատ վարժ վերջապահներ են: Երկու պէքերն ալ ֆիզիքապէս շատ լաւ օժտուած են իրենց պաշտօնին համար, բայց իրենց յանձնուած այդ ամենէն կարեւոր դերը կատարելու համար պէտք եղած զգուշութիւնները ձեռք չեն առած: Միջնապահները, Պ. Պ. Յ. Աճէմեան, Ա. Գրիգորեան և Յ. Շահինեան շատ վարժ խաղացողներ են: Յառաջապահները Պ. Պ. Կ. Ճապատեան, Ե. Իստամեան, Փ. Ճիյէքճեան, Պ. Շահինեան և Օննիկ Փիլիկեան անհատապէս շատ լաւ խաղացողներ են, բայց շատ քիչ բացառութեամբ «քոմպիւնէզօն»ի մէջ թերի են: Շատ բացայայտ կերպով կը հասկցուի որ մեր յառաջապահները հաւաքական փորձ չեն կատարած, ուստի իրարու անվարժ են: Հակառակ թերութիւններուն, մեր աղաքը բոլորն ալ դնահատանքի արժանի են և կը սպասուի որ յաջորդ մրցումներուն շատ աւելի յաջող և կանոնաւոր դուրս գան:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը հազիւ երկու տարուան կեանք ունի Պէյրուսի մէջ: Այսքան կարճ ատենուան մէջ, նմանօրինակ փայլուն արդիւնք մը ձեռք ձգելուն առթիւ կը մաղթենք որ ան իր կազմակերպութիւնը աւելի ընդարձակելով, կարենայ իրեն վերապահուած դիրքը գրաւել:

ԺԻՐ

### ՇՈՒՄԷՆԻ ՄԷՋ

(Մեր քղրակցէն)

22 Փետր. 1926

Ինչպէս ամենա թեք, Շումէնի մէջ ալ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը վայելէ ժողովուրդի համակրութիւնը:

Շումէնի մասնաճիւղն ալ կարճ ժամանակի մը մէջ զգալի կերպով օգտակար դարձած է տեղւոյս հայութեան, վառ պահելով անոր մէջ ազգային ոգին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը տեսնելով եկեղեցիին անշուք վիճակը, կազմեց երգեցիկ խումբ մը, մասնակցելու համար եկեղեցական արարողութիւններուն:

Միութիւնը կ'ունենայ իր մարզական, առողջապահական դասախօսութիւնները Ազգ. վարժարանի մէջ: Անցած շաբաթ բանախօսեց բժիշկ Պ. Յովհաննէս Մանուկեան նիւթ ունենալով «վիներական հիւանդութիւնները, որոնց մասին յաջորդաբար պիտի խօսի:

Ամսոյս 13ին կազմակերպուած էր մարմնամարզական պարերկոյթ մը ազգ. վարժարանի սրահին մէջ: Երկկոյթը բացաւ տեղւոյս մասնաճիւղի ասենապետ Պ. Պօղոս Ե իրեմեան, խօսելով միութեան գործունէութեան մասին:

Արինքու կողմէ երգուեցան «Մեր հայրենիք»ը և «Ով հայ արի»ն: Տեղի ունեցան դրօշակով և առանց դրօշակի մարզանքներ և բուրգեր, որոնք մեծ հիացում պատճառեցին ներկաներուն: Տրուեցան նաեւ կենդանի պատկերներ արիներու կեանքէն:

Օր. Իսկուհի Դաւիթեանի կողմէ պատրաստուած շքեղ բարձ մը, նուիրուած միութեան, անուրջի դրուեցաւ:

Հասոյթէն 550 լէվա յանկացուեցաւ ազգային վարժարանի «Կարոցական գոյքերու ֆօնտ»ին:

ԹՂԹԱԿԻՑ



# ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

# ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

## “ԲԻՄ”, ի ԽԱՂԻ ԶԱՆՍԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը յիշէ՞ք 1921ի ամբան Գարբանթիէ—Տէմսի կախամարտի մրցման պատճառած աշխարհասատուն իրարանցումը: Ճիշտ այդ տեսակ աղմուկ մըն ալ անցեալ ամսոյ ընթացքին ծագեցաւ քեկիսի մրցման մը առթիւ: Յունուար ամսոյ ընթացքին Ֆրանսա ժամանող Միս Էլէն Ուիլս, ծանօթ ամերիկուհին որ շահեցաւ 1924ի ողիմպիականներուն քեկիսի կանանց առաջնութիւնը, մրցեցաւ հուսակաւոր ֆրանսուհիին՝ Սիւզան Լէկլէնի հետ: Այս վերջինը 1914էն ի վեր քեկիսի բոլոր մրցմանց մէջ յաղթական ելած եւ նըկատուած էր «անպարտելի»ն. իսկ ամերիկուհին ալ, դեռ տակաւին շատ երիտասարդ, ուշադրութիւն դըրաւած էր իր տարած բազմաթիւ յաղթանակներով: Այնպէս որ երկուքին միջեւ մրցում մը անհրաժեշտ նկատուած էր որոշելու համար աշխարհի իրական ախոյեանուհին: Ֆրանսայի հարաւը, Քանի մէջ տեղի ունեցած մրցահանդէսի մը եւ խիստ բարձր դասու պատկանող հազարաւոր հանդիսատեսներու ներկայութեան Լէկլէն յաղթեց Ուիլսի: Այս ամառուայ ընթացքին երկու հակառակորդուհիները դարձեալ առիթ պիտի ունենան իրարու դէմ մրցելու, նախ Ֆրանսայի եւ յետոյ Անգլիոյ մէջ:

— Քանի որ քեկիսի խօսքը ըրինք, յիշենք նոյնպէս այն յաջողութիւնները որ կ'ունենայ միշտ մեր ազգակից Լ. Ասլանկիւլ Ֆրանսայի մէջ: Այդ պատուական մարդիկին բուն արժէքը հասկնալու համար կը բաւէ յայտնել թէ ֆրանսական Ֆեկերասիօնը զայն դասած է իբր Ֆրանսայի 7րդ խաղացող, ինչ որ շատ պատուաբեր է, երբ մանաւանդ նկատի ունենանք թէ Ֆրանսա այսօր, քեկիսի մէջ, աշխարհի ամենէն զօրաւորներէն մէկն է:

— Անցեալ անգամ ըսինք թէ ինչպէս Իտալիոյ ախոյեանութիւնը շահող խումբին անդամներուն մէջ մէկ հեծելանիւ տրուած էր, ահա այս անգամ ալ տարբեր պատմութիւն մը: «Սբօր Քլիւպ Ռիւտօլֆօ Լիւկէլ» անուն խումբը անցեալ տարի կը շահի Աւստրիոյ Բօրդ դասակարգի ախոյեանութիւնը. խումբին վարիչները կ'որոշեն թէ՛ հաճելի եւ թէ՛ օգտակար նուէր մը ընել խաղացողներուն, եւ մէյմէկ ձեռք զգեստ կարել կուտան: Այսօր հագուստները արդէն իսկ մաշիլ սկսած են, բայց փոխարժէքը դեռ չէ կրցած վճարել խումբը եւ պահանջատէրը դատարան դիմած է. մինչեւ հոս պատմութիւնը ոչինչ ունի հրտաքրքրական, սակայն մոռցանք սուկցնելու թէ այդ դերձակը ուրիշ մէկը չէ, եթէ ոչ, պարզապէս, նոյն այդ խումբին նախագահը...

— Յունուար եւ Փետրուար ամիսներու ընթացքին, ֆութպօլի կարեւոր մրցումներ տեղի ունեցան. այսպէս, Իտալիա շատ թանկագին յաղթանակ մը տարաւ Չէխօսլովաքիոյ դէմ, (արհեստով ֆութպօլիստ եղողներէ կազմուած խումբ) Բօրթուկալ հաւասար մնաց նոյն այդ Չէխերուն հետ (սիրողներու խումբ) եւ Հունգարիա ալ պարտութեան մատնեց Պելճիգան:

Ա.— Հաւաքավայրին մէջ սկաուտները կը բաժնուին երկու կամ աւելի խմբակներու, եւ երկու վայրկեան կը արուի իրենց դիտելու սենեակը ու անոր պարունակած առարկաները: Յետոյ կ'ելլեն դուրս եւ խաղին վարիչը մի քանի փոփոխութիւններ կը կատարէ սենեակին մէջ՝ օրինակի համար պատուհան մը բանալով, առարկաներու տեղը փոխելով, ժամացոյցի սլաքները ետ կամ առաջ տանելով, եւ այլն:

Խմբակները ներս կը մաննն դարձեալ ու հինգ վայրկեան կը արուի իրենց ցուցակագրելու կատարուած բոլոր փոփոխութիւնները, սկաուտները իրենց դիտած փոփոխութիւնը կը տեղեկացնեն իրենց առաջնորդին եւ ոչ թէ խաղի վարիչին: Առաջնորդներն ալ կարգաւ կը հրաւիրուին իրենց վերջնական ցանկը տալու վարիչին:

Իւրաքանչիւր ճիշտ տեղեկագրութիւն կը շահի մէկ կէտ ու իւրաքանչիւր սխալի համար կը զեղջուի երկու կէտ:

Բ.— Երկու շատ պարզ առարկաներ կը դրուին սեղանի վրայ, օրինակի համար, մատիա մը եւ տուփ մը լուցիկի: Խմբակներուն մէյմէկ վայրկեան կը արուի որպէսզի ազատօրէն քննեն առարկաները: Կրնան ձեռքերնին ալ առնել: Յետոյ խմբակները կ'առանձնանան ու առաջնորդներուն կը գրեն քրննուած առարկաներու նկարագրութիւնը: Ամենէն ճշգրիտ ու լիակատար նկարագրութիւնը տուողը կը շահի: Օրինակի համար՝ «կանանչ մատիա մը եւ լուցիկի դեղին տուփ մը» գրող առաջնորդը կը կորսընցնէ երբ անդին ուրիշ մը կը գրէ «կանանչ բրթածայր մեկանի մատիա մը տասնուկէս սանթիմէթր երկայն Հարսմուս թիւ 16, ու 24 հատ չգործածուած լուցիկի պարունակող դեղին տուփ մը, կանանչ պանսօլով, կառավարական արտագրութիւն»:

Գ.— Սկաուտները կը բաժնուին երկու խմբակներու, եւ իւրաքանչիւր կողմի վայրկեան մը կը արուի որպէսզի իրենց հակառակորդ կողմի տղոց ձեռքերը քննեն: Յետոյ կողմերէն մէկը կը քաշուի վարագոյրի մը ետին որուն վրայ յատկապէս բացուած փոքրիկ ծակերէն դուրս կը հանեն մի քանի ձեռքեր: Դուրսը մնացող խմբակը, քիչ մը հեռուէն կը դիտէ ցուցադրուած ձեռքերը ու կը ջանայ գուշակել անոնց որուն ըլլալը: Միւս խմբակը յետոյ կ'երթայ վարագոյրին ետեւ ու հակառակորդին կը ցուցադրէ նոյն թիւով ձեռքեր: Ամենէն շատ ճիշտ գուշակող կողմը կը շահի:

Այս խաղը կարելի է խաղալ փոխանակ ձեռքի՝ ցուցադրելով ոտք, քիթ, շուք, կամ գուշակութեան առարկայ ընելով ձայն, խնդուք, եւ այլն:



ՄԱՍՆԱՃԻԿԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳԱՍԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ՆԻԻԹԵՐ  
(Պուլկ. Շրջ. վարչութեան)

Բնագիտութիւն. Շարժում, մեքենական շարժում, ջերմութիւն, լոյս, ելեքարականութիւն:

Բնապատմութիւն. Օդ, ջուր, երկիր մոլորակային դրութիւն:

Մարդակազմութիւն Մենդաութիւն, շնչաութիւն, արեան շրջան, ջղային դրութիւն:

Ընդհ. ազգաց պատմութիւն  
Նախադասական շրջան.  
Ա. Հին դար (Տնտեսական եւ քաղաքական կարգ ու սարք).  
Բ. Միջին դար (Տնտեսական կարգ ու սարք, քաղաքական ձգտումներ).  
Գ. Նոր շրջան (Տնտեսական, քաղաքական եւ քաղաքական կարգ ու սարք).

Անգլիական յեղափոխութիւն, Թրանսական յեղափոխութիւն:  
Կրօն. Բազմաստուածութիւն, հաւատաքննութիւն, քրիստոնէութիւն, Մահճեականութիւն, կաթոլիկութիւն, Բողոքականութիւն:

Տնտեսագիտութիւն. Արտադրութիւն, բաշխում (վաճառականութիւն) եւ սպասում:  
Ազգ. պատմութիւն. (գլխաւոր դիմեր)  
Հայաստանի աշխարհագրութիւն.  
Անհատ եւ հաւաքականութիւնը (խիւ յարաբերութիւններ):

Հայրենիքի գաղափար.  
Հայ ազգային յանձնարարներ (թերութիւններ եւ առաւելութիւններ)  
Հաւաստի իբեւ դաստիարակիչ ոյժ:

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Տ Ո Ւ Փ  
(Վարչական)

Ռուսնութի գործակալ — Ստացանք 600 լէվա օրացոյցներու հաշւոյն:  
Խաւօվոյի գործակալ — Ստացանք 1000 լէվա օրացոյցներու եւ 650 լէվա՝ թերթերու հաշւոյն:  
Սր. Ջախորայի գործակալ — Ստացանք 300 լէվա օրացոյցներու հաշւոյն, իսկ թերթի 100 լէվան կը մնայ դանձելի:

Պորխովկասի գործակալ — Թերթերու հաշւոյն ստացանք 100 լէվա:

Թ. Բազարբրի գործակալ — Ստացանք 200 լէվա թերթերու հաշւոյն:

Վառնայի գործակալ — 1000 լէվան ստացանք փաստէն:  
Շուսեկի գործակալ — 500 լէվա օրացոյցներու եւ 191 լէվա թերթերու հաշւոյն ստացած ենք:

Պ. Գր. Ճոյօլեան (Բարիզ) — Ստացանք 50 ֆր. ֆրանքը. շնորհակալութիւն:  
Պ. Պերն Չաբրեան (Բարիզ) — Ստացանք 20 ֆրանս. ֆրանքը. 1 թիւէն սկսեալ զրկուած են թերթերը:

Պ. Ն. Մարգարեան (Բարիզ) — Նոյնպէս:  
Պ. Պ. Ֆոնկեան (Բարիզ) — Նոյնպէս:

Պ. Մելիֆոն Օսապաւեան — (Պրիւսիա) — Ստացանք 20 պիւլ. ֆրանքը. 1 թիւէն սկսեալ զրկեցինք:  
Պ. Տոմիսիֆեան (Պրիւսիա) — Նոյնպէս:

Եղբարք Գուլուսեան (Պրիւսիա) — Նոյնպէս:  
Պ. Յ. ձեւարսախոսեան (Պրիւսիա) — Նոյնպէս:

Պ. Բ. Պալրֆեան (Պրիւսիա) — Նոյնպէս:  
Պ. Ս. Թօփուզեան (Ճապ) — Թերթերը կը ստանանք 1 թիւէն սկսեալ կանոնաւորաբար զրկած ենք:

Պ. Հ. ձիզմեան — Նմանապէս:  
Պ. Մանուէլ Լազարիսի — Ստացանք 25 տրախմին, կը շարունակենք թերթերու առաքումը:

Պ. Դաւիթ Գազազեան — Ստացանք 10 ֆր. ֆրանքը, կը շարունակենք զրկել:  
Պուլկարիոյ շրջանի այն մասնաճիւղերը եւ գործակալները, որոնք պարտ ունին օրացոյցներու հանուէն, փութան ժամ առաջ վարչութեանս ուղարկել իրենց մօտ մնացած դրամները ու հաշիւը փակել: Նոյնը կը խնդրուի նաեւ բերքերու համար ալ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ  
“Հ. Մ. Ը. Մ.” ՊԱՐԵՐԱԹԵՐԹԻ

ՍՏԱՅՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տօքթ. Ռ. Չիլինկիրեանի (Ռ. Սեւակ) Բժիշկին գրեկն փրցուած էջերը, հրատարակութիւն “Գողթան” գրատան, Տպ. “Ալիք”-ի, Սեւանիկ, գին 20 տրախմի, արտաստաման՝ 10 ֆրանք:

— Հանդէս Ամսօրեայ, հայալիտական ուսումնաթերթի Յունուար—փետրուար միացեալ թիւերը: Վիէննա, Միսիթարեան տպարան. Տարեկան բաժնեգին 1 սթէրլին՝ կանխիկ: Հասցէ՝ Էմբազրութիւն «Հանդէս Ամսօրեայ» 2 Մէքիթարիսթընկաստէ 4, Վիէննա (Սևասրիա)

— Բազմավեպ հանդիսարանի Յունուարի թիւը, Ս. Ղազարու Միսիթարեան Միարանութեան. Տարեկան բաժնեգին 50 ֆր. ֆրանք, Ամերիկա՝ 3 տոլար՝ կանխիկ. Հասցէ՝ Էմբազրութիւն “Բազմավեպ”-ի, Ս. Ղազար Վենետիկ — Իտալիա:

